FOCICSATA LÓVÁROSBAN

Konin: a ló városa, ennyit jelent a Lengyelország mértani közepén fekvő kisváros neve. Bizony, messze van Varsótól, s hogy ezt a távolságot nem könnyű egy zötyögő autóbuszon végigutazni. Erről a miskolci II. számú Általános Iskola labdarúgói tudnának igazán mesélni: Szinte egyszerre kiáltottunk, amikor megláttuk az út mentén ágaskodó szoborparipá... Aztán csak mentünk és mentünk tovább.

Persze akkor még nem tudtuk, hogy megéri pár perccel tovább zötykölődni. A csodálatos illatú fenyőerdő, a kellemes szélben fodrozódó tó partján megbúvó, hétszemélyes házak ideális környezet lehetne bármelyik focicsapat számára, amelyik nagy csatára készül.

Merthogy végül is a fociért utaztunk ezer kilométernél is többet. Az NDK-val, Bulgáriával és házigazdáinkkal, a lengyel csapattal készültünk eldönteni: ki a jobb a pályán. A miskolci fiúk itthon már bizonyították tehetségüket a televízió „Pályán maradni" focivetélkedőjén.

Lovasnemzet vagyunk — gondoltuk már másnap, pont a ló városában ne tudnánk „betörni" ellenfeleinket? Fortuna keze úgy irányította a sorsolást, hogy útitársainkkal, a bolgár csapattal kerültünk össze a döntőbe jutásért lejátszandó mérkőzésen.

— Én már a buszon mondtam, hogy meg kell őket verni — morgott Nagy Dezső.

— Nyugi, srácok! A pályán mutassátok meg, hogy milyen legények vagytok! — mondta Mihálszki József edző.

OLAF „STÍLUSA"

Miközben csapatunk a pálya szélén morfondírozott, meglepetten figyelhettük, amint a lengyel csapat sorra rúgja a gólokat az átlagban egy fejjel magasabb és tíz kilóval súlyosabb NDK-beli „kollégáiknak".

— Nem értem! — tárta szét a kezét az ötödik bekapott gól után Olaf Engel kapus. — A labda innen is jön, onnan is jön és én csak a hálóban kotorászok.

— Figyeld a stílusát, egész ügyesen szedi össze a labdát — mondta mosolyogva Jordan Awranov a bolgár csapatkapitány, majd gyorsan hozzátette: — Persze, a hálóból.

A csípkelődésen mindenki mosolygott — már aki értette. Az azonban már cseppet sem tűnt viccesnek, ahogyan Plovdivból érkezett csapat elkezdte a melegítést. Az első mozdulatoknál látszott, hogy izzadhatnak majd fiaink a pályán, ha meg akarják szorítani a sárga-fekete mezes focistákat.

A régi jó magyar labdarúgóbetegség rajtunk is meglátszott. Tíz perc kellett ahhoz, hogy csapatunk magára találjon. S miközben mi a ritmust és az ellenfél kapuját keresgéltük, kaptunk két olyan potyagólt, amilyen csak a mesében létezik. Mint utóbb kiderült, ez a két megingás el is döntötte a mérkőzés sorsát. Hiába voltunk végig egyenrangú ellefelei a Trakia elsőosztályú csapatának. Hiába húzta meg a széleket Szakó Béla, hiába cselezett ügyesen Farkas Gábor. Az eredmény 2—0 maradt és így elestünk a kupa elnyerésének lehetőségétől.

a „Swiat Mlodych" kupát szikrázóan kemény csaták után a bolgár csapat vehette át a „Swiat Mlodych" kupát

Szerencsére a vereség feletti szomorúság csak pár pillanatig tartott. Beláttuk: nyert a jobb, és különben is, ez az egész egy nagy játék, ahol vesztesnek is lennie kell. A külföldi út, a barátkozás már önmagában felért egy győzelemmel.

TÁNCOS LÁBÚ BOLGÁROK

Az esti ismerkedésen aztán többen úgy véltük, hogy a bolgárok nem is focicsapatot hoztak magukkal, hanem operaházuk társulatát. Vezetőjük ugyanis úgy jódlizott, mint egy profi énekes, és azt már tudtuk, hogy a srácok úgy táncolnak a pályán, akár a balett-táncosok. Még hátra volt egy játéknap, de nem volt kétséges, hogy kimagasló tudásukkal hazaviszik a Swiat Mlodych kupát.

Számunkra némi vigaszt jelentett a második játéknapon, hogy ragyogó játékkal még hat gólt bepakoltunk szegény Olaf Engel kapujába. Farkas Gabi egymaga négyszer rezegtette meg a hálót, s ezzel a torna gólkirálya lett. A döntőben a bolgárok a szívósan védekező lengyeleknek is rúgtak egy kettest. Nyertek, mindez azonban csak a délutáni hajókirándulásig maradt téma a srácok és az edzők között. A fagyos szélben is kitartottunk a fedélzeten, csodálva a táj szépségét. A lenyugvó napot figyelve, csak azt sajnálhattuk, hogy másnap már haza kell repülnünk. Igaz, más csapatokkal, de jövőre ismét találkozunk a fociünnepen az NDK-ban!

Kép és szöveg:
Koncz Dezső

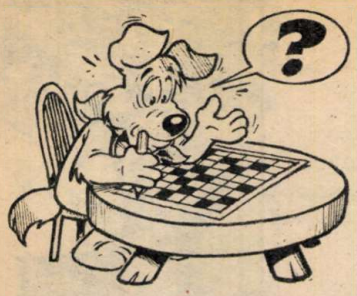

TÖPRENGŐ

LAPOZGATÓ ZSEBKÖNYV

Bizonyára megvásároltad az ez évi ÚTTÖRŐZSEBKÖNYV-et. Reméljük, átlapoztad és bele is olvasgattál már. Szeretnénk, ha ismét és ismét elővennéd és minél figyelmesebben olvasnád el a benne található írásokat. Az itteni rejtvények többségét ugyanis csak úgy tudod megfejteni, ha a zsebkönyvhöz fordulsz segítségért. Ezeken kívül természetesen egyéb rejtvényeket is találsz e két oldalon.

A megfejtéseket lehetőleg postai levelezőlapon küldd be. Ha csak kettőt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson. Beküldési határidő: október 31. (Címünk: Budapest Jászai Mari tér 5. – 1397) A borítékra vagy levelezőlapra írd rá: „TÖPRENGŐ".

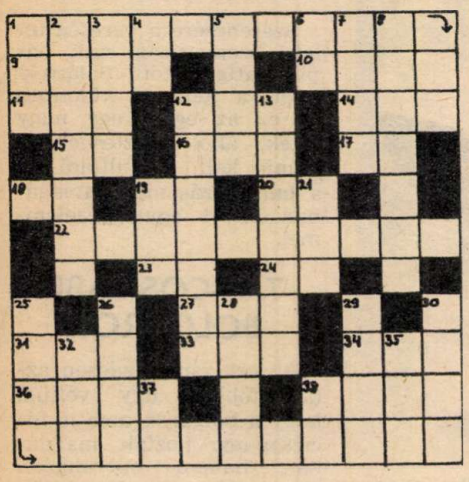

A JELMONDAT. A jelmondat az új úttörőévben... A mondat folytatását a vízszintes 1. és 22. sorokban találod meg. Ugyancsak a jelmondatra vonatkozik a függőleges 25. sor meghatározása is.

VÍZSZINTES. 1. A mondat folytatása (zárt betük: R, O). 9. Novemberi névnap. 10. Operadal. 11. Szomszédunk pénze. 12. Kevert lap. 14. Postások Baráti Köre. 15. Óles egynemű betűi. 16. Vissza: albán és luxemburgi autók jelzése. 17. A matek két betűje. 18. Azonos magánhangzók. 19. Az okozat kezdete. 20. Szovjet repülőgépmárka. 22. A mondat befejező szava. (Első és utolsó zárt betűi: E, Ő). 23. Tamara magáénak mondhatja! 27. Osztrák folyó. 31. Pest megyei község. 33. A. É. O. 34. Mezőgazdasági szerszám. 36. Római császár volt. 38. Városokban, falvakban található, névelővel.

FÜGGŐLEGES: 1. A villamos je! 2. Nem földszinti. 3. Régen így nevezték azt, aki sok balhét csinált. 4. Ott van a képen! 5. Híres operett-komponista (Leó). 6. Naná! De csak a fele. 7. Takarmánynövény. 8. A francia forradalom hármas jelszavának egyike (zárt betűk: R, É). 12. Az aranycsinálás tudománya a középkorban. 13. Ilyen bogár is van. 19. Szovjet folyó. 21. Bagolyféle. 25. Ez is a jelmondatra vonatkozik. 26. Egy betű híján német körte (Birn). 28. Öreg asszonyra mondják. 29. „Lábatlan" peték. 30. .....fere. 32. Rá, másképpen. 35. Festmény. 37. Ugyanaz, mint a vízsz. 19. 38. Sok „A".

Poszter-játék

Az ÁPISZ és a Pajtás közös pályázata. Az ÁPISZ boltjaiban árusított füzetcsomagokban egy űrlapot helyeztünk el. Erre kell felragasztani hétről-hétre a Pajtásban mindig ezen a helyen, ezzel a címmel megjelenő fotót. Aki valamennyit kivágja és felragasztja, majd elküldi szerkesztőségünkbe a tanév végén, az 1984 júniusában részt vehet játékunk nyilvános vetélkedőjén, találkozhat kedvenceivel és értékes ajándékokat nyerhet. Érdemes velünk játszani!

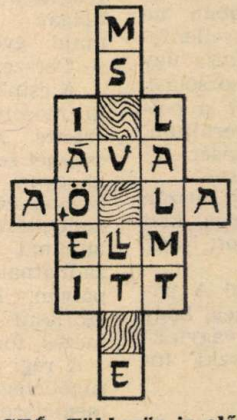

KÉT SZÓ. Többször is előfordul e két szó a zsebkönyvben. Szeptembertől kezdve már te is kimondtad elég gyakran. Ha a csillaggal jelzett betűtől indulsz el és a lóugrás szabályai szerint haladsz előre, megismered e két szót.

T. KÉNEZŐ ETEL N=M

„KÖNNYŰ"? Döntsd el te, hogy könnyű-e ennek a névnek a betűiből azt a szót összerakni, amely a zsebkönyvben pontosan tizenkétszer fordul elő!

NE LÉGY NYAMVADT! „Nyamvadt" az, aki satnya izomzatú, rossz testtartású, sápadt, köhécselő. Van-e ennek gyógyszere? Hogyne! Megtalálhatod abban az írásban, amelynek a címét a pálcikaemberke betűiből állíthatod össze.

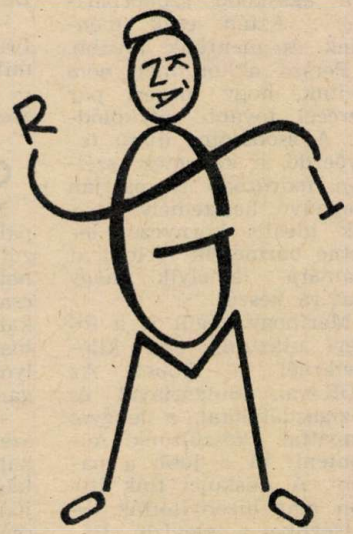

MI A CÍME?

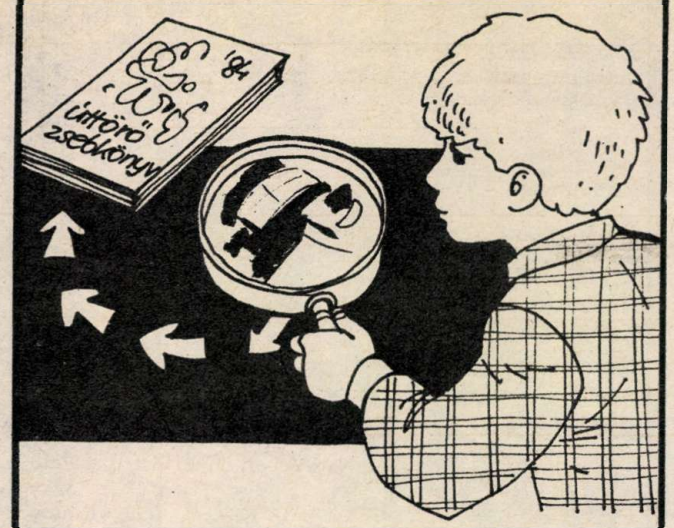

Idézünk néhány mondatot a zsebkönyv egy-egy írásából. Nyomozd ki, hogy melyiknek mi a címe?

„Minél messzebbre futnak a napok, annál jobban halványodnak az átélt események. Szeptemberben még a nyári tábor egyes óráira is visszaemlékszel, karácsony táján már csak a napi emlékezetesebb történésekre."

„Dani leírja több papírra is az évszámokat, a neveket és az egyiket a tanulóasztalon helyezi el, a másikat az ágya fölé teszi, a harmadikat a fürdőszobában a falra ragasztja, a negyediket az étkezőhelyiségben függeszti ki."

„Csak apu gyanakodott, hogy itt valami nincs rendben. Némi szorongással a hangjában, megkérdezte csemetéjét, hogy amúgy jól van-e? Esetleg lepihenhetne már..."

„Itt a legkisebb fegyelmezetlenség emberéletbe kerülhet. Lehet akármilyen forróság, csak a mi vízkészletünkből szabad inni. Senki sem fürödhet édesvízű tóban..."

NYERTESEK

A 22. szám rejtvényeinek megfejtéséért jutalmat kapnak: Keviczky Szilvia, Bp. XIV.; Krajcsi Judit, Bp. IV.; Mátyus Edina, Bp. XI.; Vidics Krisztina, Bp. XXII.; Herger Gabriella, Nagymányok; Gilán Mária, Csorvás; Mogyorós Irén, Debrecen; Hosszú József, Mérk; Ferenczy Attila, Veszprém; Torma Ildikó, Nagykanizsa; Janó Csilla, Kővágószőlős; Feke Katalin, Ózd; Falka Ottilia, Nagykanizsa; Bába Erika, Tata; Kévési Erzsébet, Balassagyarmat; Szabó Éva, Gyomaendrőd; Bódi Veronika, Jászapáti; Balogh Enikő, Szamosszeg; Bagyánszki Tünde, Csomor; Darvasi Attila, Dévaványa.

MEGFEJTÉS

CERUZA: alulról fölülre kell haladni. – HÁNY ÉVES: 23. – KÖRRŐL-KÖRRE: Schubert. – BÁBJÁTÉK: a 6-os. – ÁLARCOS MATEK: a vonal alatti eredmény: 270:9=30. – HÁNY FÉR BELE?: 36 ruhakefe fér bele. – KETTŐS FELADAT: Az okos ember holtig tanul. Erő és akarat. – TÜRELEM: öt tárgyat vitt el. – KÉT SZÓ: iskolatáska, tanulás.

NÉPSZOKÁS

... napján a régi hagyomány szerint tilos volt varrniuk ... lányoknak. Azt tartották, hogy aki ezt megszegi, annak nem fognak majd ... a tyúkjai. Viszont ajánlatos volt ... fejteni vagy tollat... — mindkettő elősegítette, hogy ... A szomszédasszonyok gyakran kérnek egymástól kölcsön ... vagy bármi mást. Ezen a napon ez szigorúan tilos volt, azt tartották, ha valaki kiad a házból, azzal a ... is kiadja.

Írd be a megfelelő szavakat a pontok helyére. Ha az első szót tudod, akkor már könnyű lesz a megoldás.

KÖLTŐK. Hat költő nevét írtuk ide. Ötnek a nevét megtalálhatod a zsebkönyvben. Egyikükét nem. Ki az?

RADNÓTI MIKLÓS SZÉCSI MARGIT
JUHÁSZ GYULA KOSZTOLÁNYI DEZSŐ
JANUS PANNONIUS GYÁRFÁS ENDRE

AZ ORSZÁG KÖZEPE. Képünkön látható emlékmű Magyarország földrajzi középpontját jelöli. Hol található?
1. Kerekegyháza x. Pusztavacs 2. Örkény

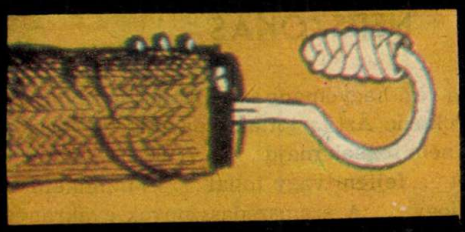

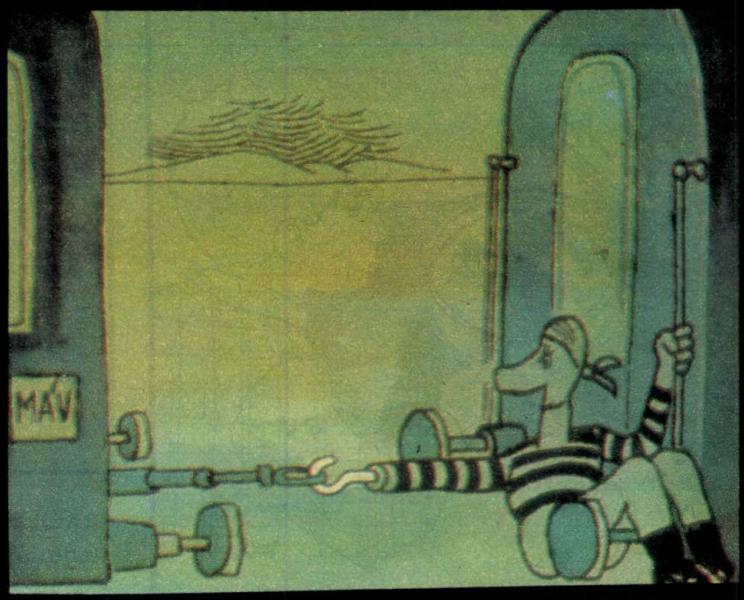

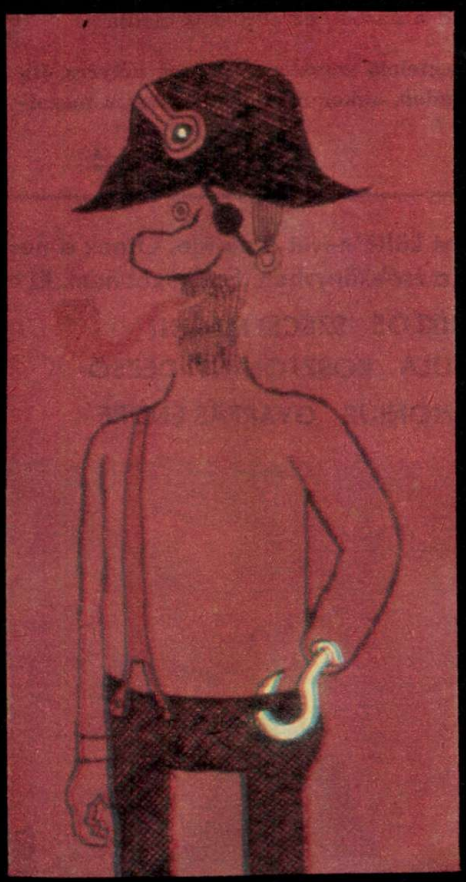

Kampó

Divinyecziky László rajzai

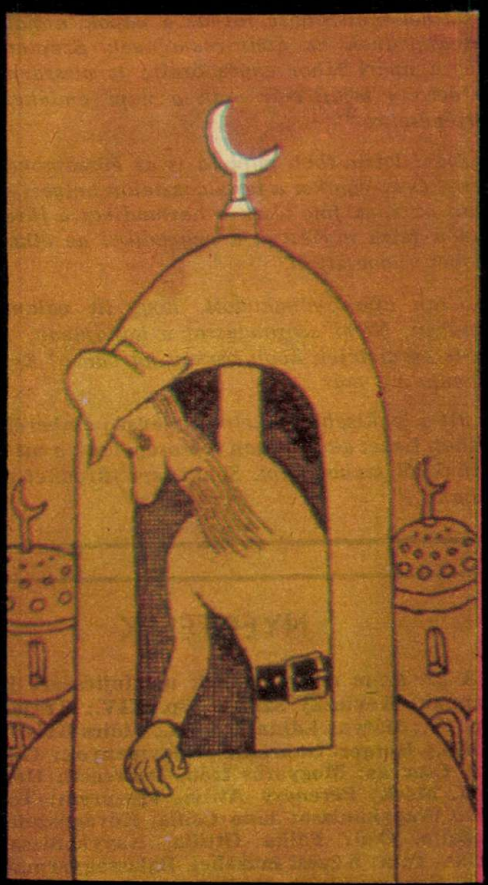

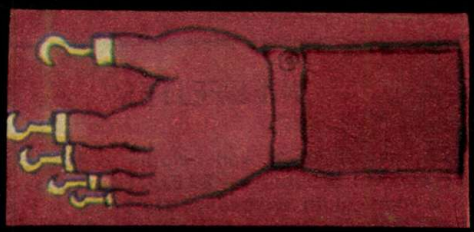

A szelence titka

Szöveg: Bedő István
Rajz: Endrődi István

8

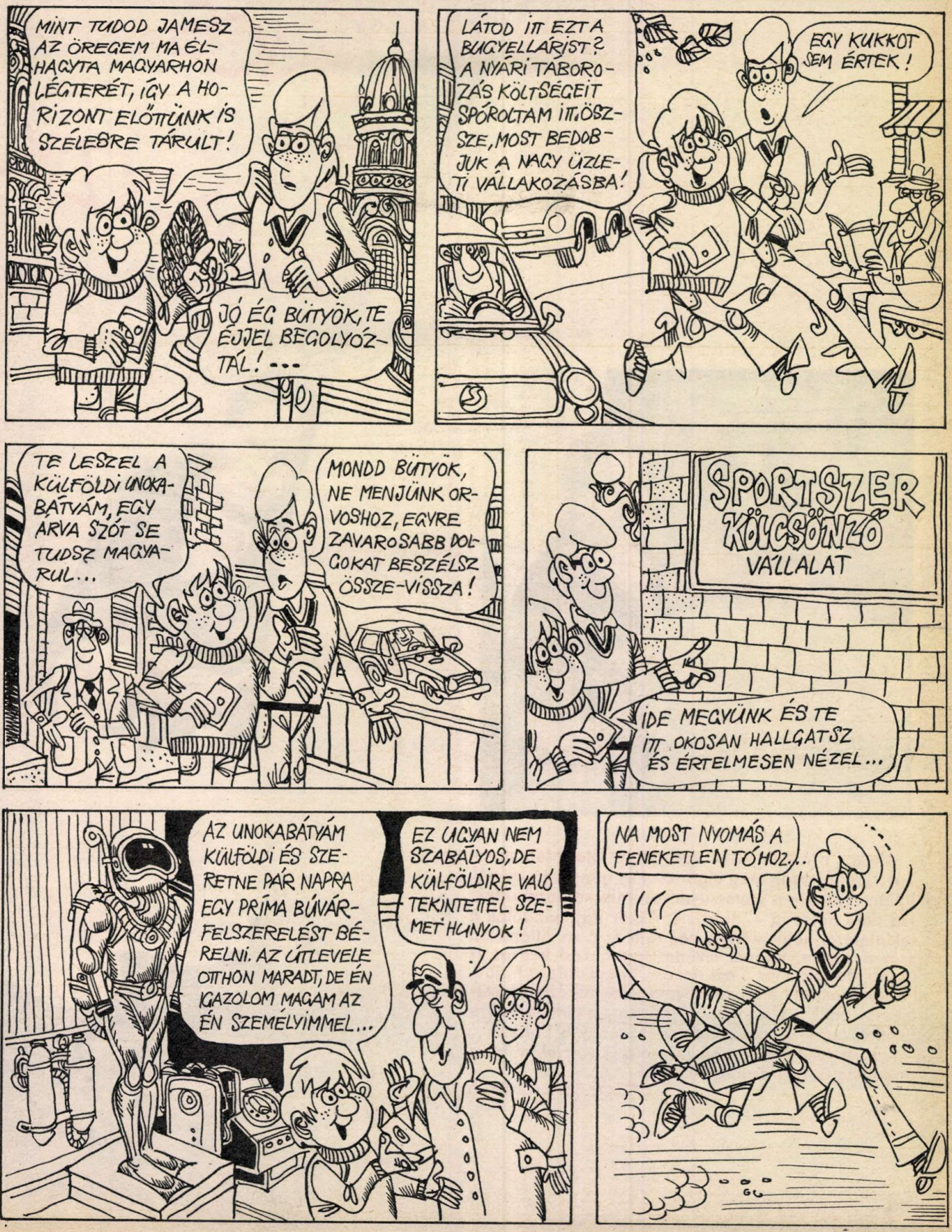

FOLYTATJUK

HA NINCS ITT, HIÁNYZIK...

Amikor a közelemben van, félek tőle. Mert megfogja a hajamat, meg elgáncsol és gúnyosan beszél. Villámokat szór a szeme ilyenkor. Mintha haragudna. Ha meg nincs itt — hiányzik. Akkor úgy gondolok a tekintetére, hogy mélyen néz rám és nem villámokat szór a szeme, hanem kíváncsiságot. Tud kedves is lenni. Mondta már ő azt nekem, hogy: szép a hajad, frissen mostad? Elég sokat gondolok rá. Jóízű nevetésére, amikor viccet hall, futására, amint focizik a fiúkkal, lépteire, ahogy vásárolni megy a boltba...

Azt mondja a barátnőm, szerelmes vagyok abba a fiúba. Ugye, nem is igaz?

FOTÓ: SZALAY BÉLA

83/28
XXXVIII. ÉVF. • 1983. OKTÓBER 27. • ÁRA: 4 Ft
PAJTÁS

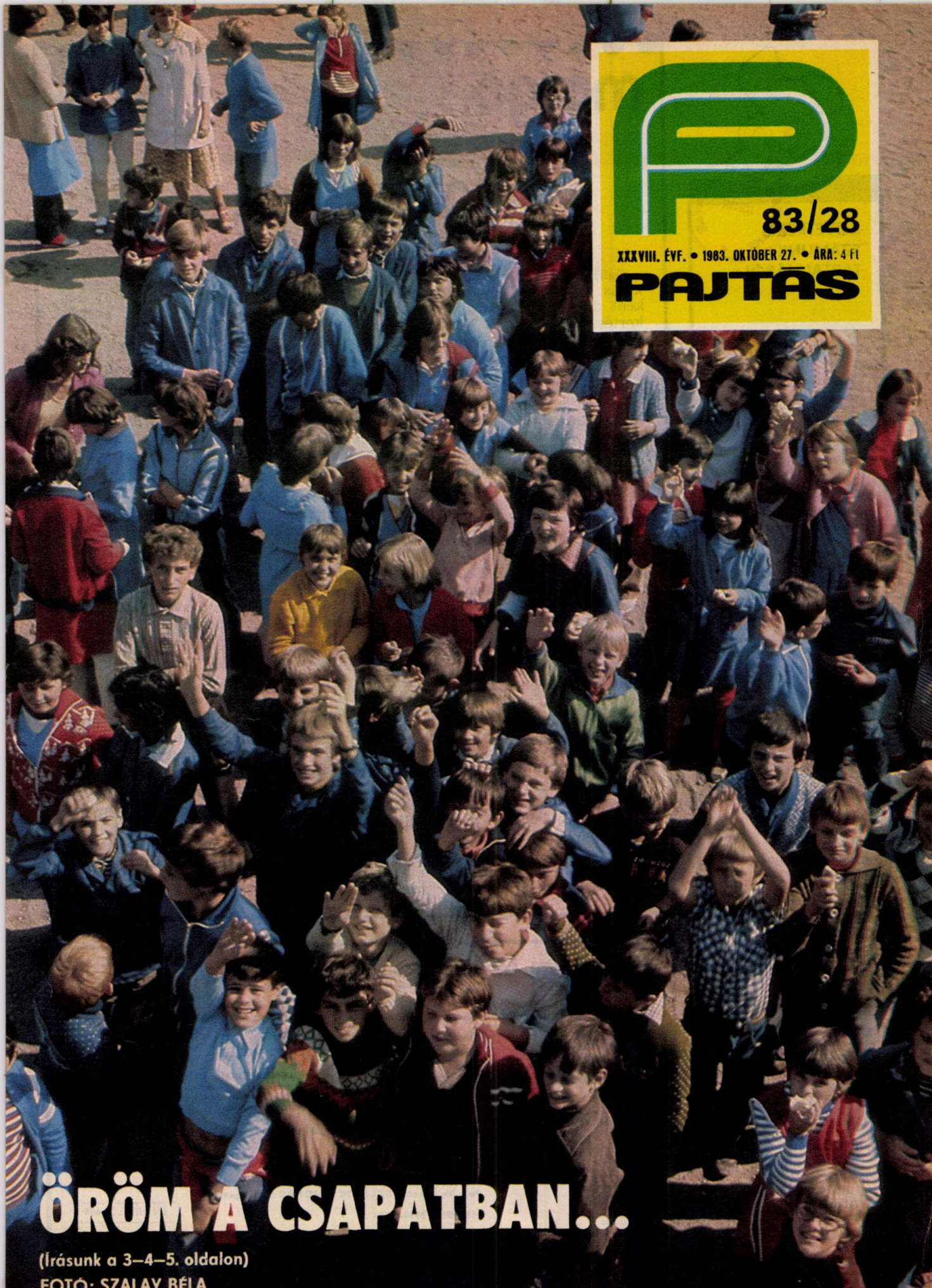

ÖRÖM A CSAPATBAN...

(Írásunk a 3–4–5. oldalon)

FOTÓ: SZALAY BÉLA

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

– 1917: egy korszak végeredménye, egy új korszak kezdete.
– A forradalom „filmje".
– Miért éppen ott, és miért éppen akkor?

Áll a bál Gyomaendrődön!
– Vidám gyümölcstolvajok, és még vidámabb csőszök.
– A „visszaeső" pedagógus.
– Szereplésre ítélve...

– R-GO: Menj Robi!
– Szikora Róbert és „légiósai" új utakon.
– Átköltött Hungi-stílus, vagy valami más?

margó

BEOSZTÁSSAL

Szülőfalumban — amikor még iskolás voltam — ötödiktől nyaranként dolgozni járhattunk a bolgárkertészhez. Naponta és személyenként húsz forintot fizetett a borsó, a paprika, a paradicsom szedéséért. Ezt, ahogy a többi gyerek, én is hazaadtam. Az utolsó heti keresetemet azonban visszakaptam édesanyámtól: „Gazdálkodj vele fiam!" — mondta. Azt is szigorúan a lelkemre kötötte, hogy vigyázzak rá, el ne herdáljam. Megfogadtam a tanácsát, igyekeztem is a pénzt megőrizni. Úgy eldugtam, hogy nem találtam meg.

Másképp nem biztos, hogy megmaradt volna, mert... Szóval lett volna mire költeni. De mostanában még több lehetőség van. Az igény is magasabb, s valóban több mindenre van szükség. És — sajnos — minden drágább. A ruhán, lábbelin, tankönyvön, füzeten, illetve a kötelező iskolai felszerelésem és az étkezésen kívül kell (jó, ha van), s persze pénzbe kerül: az újság, a könyv, a lemez, a kazetta, a mozi, az osztály- és az őrsi kirándulás, a rágó, a csoki, a fagyi, az üdítő, s bárki tudná hosszan sorolni, hogy még mi minden.

Két fogas kérdésre kell válaszolnunk: hogyan juthat ma egy úttörő pénzhez? S hogyan gazdálkodjunk anyagi javainkkal?

Természetesen csak a tisztességes, törvényes és erkölcsös, vagyis ajánlott lehetőségeket vesszük számba. Nem tartozik ezek közé a jó jegyért, a bizonyítványért bekaszírozott összeg. Helyes viszont, ha a gyerek, mint a család egyenrangú tagja, részt vesz az otthoni munkában, s ezért rendszeres zsebpénzt kap, amivel azután szabadon gazdálkodhat. Továbbá kereseti lehetőség, többek között — a vas- és papírgyűjtés, az üvegvisszaváltás, a nagyobbaknak a nyári munka.

Gazdálkodni legalább olyan nehéz, mint a pénzt megszerezni. Vigaszul mondom: nemcsak a gyerekeknek, a felnőtteknek is! S nemcsak Magyarországon, hanem szerte a világban, ahogy erről mostanában, október utolsó munkanapja, a takarékossági világnap közeledte alkalmából sokat hallhattok, olvashattok.

Az okos ember takarékos. Nem herdálja a pénzét. De nem is kuporgatja! Beosztással él. Mérlegeli, osztályozza, mi mennyire fontos. Mondjuk az egyik dolgot kötelező megvenni, a másikat ajánlatos, a harmadik nélkülözhető, a negyedik felesleges. S természetesen addig nyújtózkodik, ameddig a takarója ér. Vagyis annyit költ, amennyit úgy elkölthet, hogy senkit nem dönt anyagi romlásba és még csak megalázó kölcsönökért sem kell kuncsorognia.

Szente Pál

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987
321-988
321-989

Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES
Főszerkesztő-helyettes: FÜLEKI JÁNOS

Szerkesztő: BŐCS FERENC, SZIGETI PIROSKA
Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065 Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: egész évre 139,50 Ft I. félévre 77,50 Ft II. félévre 62 Ft

83.2576 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030-19583

INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

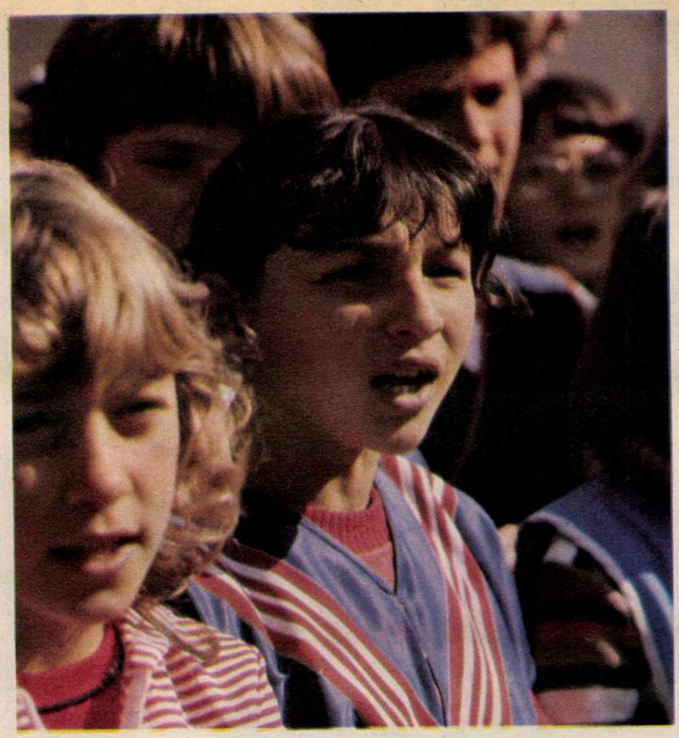

Az utca forgataga helyett rájuk kellett figyelni

Egy kis testedzés a föld – még zöld – ölén

LEHET-E SZERETNI A VEREBEKET?

A sárbogárdi úttörők kiemelkedő mozgalmi és nevelő munkájukkal elnyerték a csapatoknak adható legmagasabb úttörő-kitüntetést: a KISZ KB vörös selyemzászlajára tűzhető csillagot.

Egy órája beszélgettem a hetedikesekkel és a nyolcadikosokkal, amikor bejelentettem:

— Gyerekek, van egy jó hírem! Bezárják az iskolátokat...

Nem tudtam folytatni, mert közbekiabáltak; „Nem igaz! Ez nem jó hír! Nem hisszük el!"

— Vadonatúját kaptok helyette — próbáltam túlkiabálni őket. — Talán az ország legkorszerűbb iskoláját...

— Nem kell! Nem megyünk! — zúgták egyszerre, én meg siettem bevallani, hogy csak próbára tettem őket.

LEHET-E SZERETNI A VEREBEKET?

Órákat töltöttünk együtt s meséltek, meséltek véget nem érően

Az iskola olyan, mint egy kis birodalom. Négy különálló épülete van, a központi épülethez egy tisztán tartott udvar tartozik. Füves, fákkal szegélyezett út vezet az éttermükhöz, itt is van tanterem. A túloldalon a jól felszerelt és szépen rendbentartott sportpálya. Ez a rész különben a falu — Sárszentmiklós — központja. Erre mondta körbe mutatva Sallai Marianna hetedikes:

— Szeretem az iskolámat, a lakóhelyemet, az itteni embereket.

— Falunkat Sárszentmiklóst, valamikor földművelő nép lakta — mondta Dancs Ferenc iskolaigazgató. — Mielőtt Sárbogárdhoz csatolták, 3400 lakosa volt. Sokan települtek be a környező pusztákról: Rácegresről, Mindszentpusztáról, Szarvaspusztáról, Hadnagypusztáról, és igazi miklósiak lettek. Szülőhelyét szerető, földjéhez ragaszkodó emberek. A gyerekek is ismerik, szeretik falunkat, de a határba már csak „látogatóba" járnak ki. Hogy jobban megismerhessék szülőföldjüket, környezetüket, minden évben más-más határrészben rendezünk akadályversenyt.

Az iskolát mozgósító legutóbbi nagy rendezvényük a honvédelmi nap volt. Ekkor tartották csapatnévadójuk — Petőfi Sándor — emlékünnepségét is, a nap tetőpontja a tábortűz volt.

— A nyolcadikos fiúk dolga a tűzrakás. Ott van mindenki, még a kisdobosok is! — mesélte Gábris Judit. — Minden őrs, raj bemutatkozik a csatakiáltásával, elénekli az indulóját.

Sokat meséltek a nyárról is: minden évben szerveznek országjáró kirándulást, most Szombathelyen és környékén töltöttek öt napot. Mások Zánkán, Csillebércen, Velencén, a bodajki és a vajtai táborokban voltak egy vagy két hétig.

— A gyerekek mindenhonnét hoztak jó tippeket, ötleteket, — mondta Molnár Lászlóné, aki 1947-től tanít az iskolában, a megalakulástól, 1948. szeptemberétől egyfolytában csapatvezető.

Órákat töltöttem együtt a hetedikesekkel és a nyolcadikosokkal, s csak meséltek, meséltek véget nem érően. Annyi programmal és ötlettel árasztottak el, hogy jegyzetelni is alig bírtam. Érdemes beszámolóikba belehallgatni.

Fésű Veronika (8. b.): — Évekkel ezelőtt alapítottuk a „Jó közösség" vándorzászlót. Minden hónapban az úttörő-tanács rajonként értékeli és pontozza a teljesítményeket. Amelyik raj a legtöbb pontot gyűjti össze, ahhoz kerül egy hónapra a zászló. Tavaly mi nyertük el a legtöbbször, ezért teljesen ingyenes szentendrei kirándulást kaptunk.

Eggyé váltak környezetükkel: az iskolájukkal, a fákkal övezett udvarral, a madarakkal...

Dömök Gábor (8. b.): — Tisztasági őrjáratot szervezünk: minden héten más őrs az ügyeletes. Az a dolguk, hogy egy hétig az iskola környékét, még a sportpályát is tisztán tartsák.

Mikuli Ferenc (7. a.): — Az Orion őrsnek kint a határban van egy búvóhelye. Hogy hol, azt nem mondom meg, mert titok! Egy gödrös helyen, de jól rendbehoztuk. Ha az idő nem túl rossz, akkor még az őrsi összejövetelt is ott tartjuk.

Huszár Boglárka (7. b.): — Mi egy kicsit elkényelmesedtünk vagy talán lustábbak vagyunk, mert családoknál jövünk össze. Van szendvics, süti, tea és magnózunk, lemezezünk.

Gábris Judit (8. a.): — A falu végén a kiserdőben a téesz segítségével focipályát csináltunk. A mi utcánkbéliek megalakították a Honvédet, a Jókai Mór utcaiak a Szivola csapa-

A játék is jobban esik azon a pályán, ahol mindig rend és tisztaság van

tot, a Gárdonyi utcaiak az FTC-t. Körmérkőzést játszottak. A győztes csapat nyerte a Honvéd kupát: egy nagy doboz bonbont és tíz darab kis csokit.

Látva, hallva őket, egy szemernyit sem kételkedtem Fésű Viktória szavaiban.

— Ha én lennék a csapatvezető, én is így csinálnám — mondta. — Nagyon jó a programunk. Egyébként az úttörőtanácson beszéljük meg, hogy mi minden kellene. Ezt a rajtitkárok elmondják rajgyűlésen vagy osztályfőnöki órán, ott mindenki hozzászólhat. Összegyűjtjük a javaslatokat, értékeljük, felállítjuk a sorrendet — és már kész is.

Átnéztem az idei úttörőév első szakaszának programját. Az egyik: a madarak védelme...

— Gyakorlati foglalkozásokon madáretetőket készítünk és az iskolaudvaron, a kertben, meg otthon kirakjuk. Azoknak a felnőtteknek is adunk, akiknek nincs gyerekük — mondta Dömök Gábor.

— És aki megdobálja a madarakat?

— Arra rászólunk és jobb belátásra bírjuk.

— Aki csak a verebeket bántja?

— Arra is rászólunk...

— Lehet szeretni a verebeket?

— Miért ne? Azok is madarak.

— Van csúzlid?

— Volt. Konzervdobozokra célba lőttem, állatra soha! Szeretem az állatokat...

Véget ért a tanítás, elkezdődött a zenekar és a kórus próbája. Már az iskola előtt járva hallottuk, s az utca látványossága, forgataga helyett rájuk kellett figyelni. Kint voltak a napfénytől ragyogó udvaron. Mozgalmi dalokat játszottak, énekeltek, a zenekar kikapcsolódásként egyszer-kétszer szórakoztató számra váltott át. Eleinte még a játékukban gyönyörködő pedagógusaikra és a vendégekre néztek, majd belefeledkeztek a zenébe, az éneklésbe. Számukra eltűnt az iskola, a közönség, s csak a muzsika, a dal maradt. Illetve talán nem is tűnt el, hanem eggyé váltak a környezetükkel: az iskolájukkal, a fákkal övezett udvarral, a madarakkal...

Erős a kapocs a falu és az iskola között. Egy-egy ünnepségen, ahol természetesen a miklósi zenekar játszik és az énekkar dalol, annyi a felnőtt, hogy alig férnek be a tágas udvarra. A tantestület fele, ahogy a gyerekek szülei, sőt sokak nagyszülei is, ide jártak iskolába.

— Mit mesélnek a tanáraitok a régi iskoláról? — kérdeztem a gyerekektől.

— Azt, hogy sokkal szegényebb volt, mint a mostani. Meg, hogy az akkori gyerekek fegyelmezettebbek voltak — mondta Huszár Boglárka.

Molnár Lászlóné csapatvezető azonban mást is mondott:

— A mai gyerekek kevésbé teherbírók, de ugyanúgy szeretik a romantikát, a játékot, a kirándulást, a vidámságot. Nem jobbak és nem rosszabbak...

A sárszentmiklósiak azonban különböznek — azt hiszem — számos község és város gyerekeitől. Közöttük nem akad olyan, én legalábbis nem találtam, akire ne lenne érvényes: csak akkor érzi jól magát, ha tehet és tud tenni társaiért.

Szente Pál

Fotó: Szalay Béla

SÜRGŐSEN — Majdnem minden számban írunk a menstruációval kapcsolatos problémákról. Sokszor elmondtuk már, hogy a fejlődés minden embernél más és más ütemben zajlik, hiszen minden ember különbözik a többitől. A kisbabák első foga sem ugyanazon a napon bújik ki, nem egyidőben ülnek fel, nem egyszerre kezdenek járni, van, aki alig múlt egyéves, és már beszélni igyekszik, van, aki lassan hároméves, és alig mond néhány szót. A nemi érés is más-más időben jelentkezik, ezért van az, hogy vannak tízéves lányok akiknek már rendszeres a menzesze, de bizony van, aki tizenöt évesen figyeli aggódva, hogy osztálytársai közül már csak neki nem jelentkezik a vérzése. Régebben azt mondták, hogy 18 éves korig nincs ok aggodalomra. A fejlődés felgyorsult üteme, az akceleráció miatt ma azt javasoljuk, hogy ha 16 éves korig nem jelentkezik az első menstruáció, akkor célszerű orvoshoz fordulni. Aki úgy érzi, hogy lemaradt a fejlődésben, az kérdezze meg az édesanyját, hogy neki hány éves korában jött meg a vérzése, előfordulhat, hogy az ő családjában a lányok későn érnek. 15 éves vagy, és aggódsz, azt javaslom, várj még egy évet, és ha ez idő alatt sem történik semmi, menj el egy gyermeknőgyógyászhoz, a körzeti orvos meg tudja mondani, hol találsz ilyen rendelőt.

JUDIT — Azon keseregsz, hogy a fiút, aki tetszik neked, csak testi vonatkozásban érdeklik a lányok. Ez a probléma örök alapja a férfiak és nők kapcsolatának. A nők általában romantikusabbak, lelki kapcsolatra, megértésre vágynak, szeretik becézgetni a partnerüket úgy, mint anya a gyermekét, vagy mint egy szeretett barátot, és elvárnák, hogy a férfiak is ilyen gyengédséggel közeledjenek hozzájuk. Egy egészséges férfiben a nő, akit szeret, szexuális vonzalmat kelt, és minden gyengédség a szexuális vágyat erősíti. A szeretett lány kedvéért azért igyekszik kedves lenni de valójában elsősorban a lány testi valósága érdekli. Különösen így van ez a kamaszodó fiúknál, akik számára a nemi érés új, ismeretlen és retentően izgató terület. Az, hogy egy fiú mennyit enged meg magának egy lánnyal szemben, mindig a lánytól függ. A lányoknak kell ügyesen, okosan irányítaniuk a kapcsolatot úgy, hogy a feszültségeket mindkettőjük számára kellemes dolgokká alakítsák. Gondoljatok a sok szép szerelmes versre, amelyek mind úgy születtek, hogy az imádott nőt nem tudta elérni a férfi, és a vágyait, a kedves hiányából származó energiáit valami másban vezette le; létrehozott egy műalkotást. Persze, nem lehet mindenki költő vagy művész, de a levezetetlen szexuális feszültség mindenkiben sok szabad

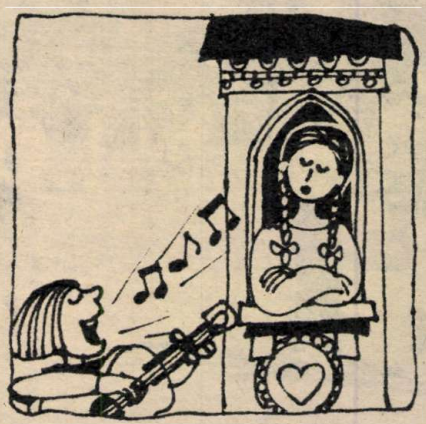

energiát hoz létre. Ha egy kapcsolatot mindjárt csókolózással, sőt, szexuális aktussal kezdenénk, akkor már nem lenne erőnk arra, hogy vágyainkat, elképzeléseinket a másik ember kedvéért alakítsuk. Ha viszont vágyunk másik emberre testileg is, annak reményében, hogy egyszer elérjük annak beteljesülését, képesek vagyunk magunkat az ő igényei szerint, mindkettőnk örömére alakítani. Jó lenne, ha minden lány idejében megtanulná ezt, hiszen a harmónikus kiegyensúlyozott kapcsolat, ahol mindkét fél igyekszik örömmel és szeretettel alkalmazkodni a másikhoz, mindnyájunk igénye. Ha a lányok már a kezdet kezdetén megtanulnák, hogyan lehet a fiúk természet adta szexuális energiáit egy szép lelki kapcsolat kialakításához felhasználni, sokkal kevesebb lenne a csalódott szerelmes, az elhagyott lány, a rossz házasság. A fiúk vágyait tudomásul kell venni, de nem szabad engedni nekik, legalábbis nem serdülőkorban! Ismerjétek, szeressétek meg egymást addigra, mire elég felnőttek lesztek ahhoz, hogy testi kapcsolat is kialakulhasson köztetek!

CSALÓDOTT LÁNY — Te is azzal kezdted a kapcsolatodat Jancsival, hogy hazáig csókolóztatok, aztán nagyon elcsodálkoztál, amikor néhány nap múlva azt mondta neked, hogy mégsem akar veled járni, mert

kibékült a régi barátnőjével. Azóta ugyan megint azt üzente, hogy ez mégsem igaz, csak téged szeret, de most már tanácstalan vagy, nem tudod, mikor higgy neki. Én itt is úgy érzem, hogy nem Jancsiban, hanem benned van a hiba. Persze, ez mégis a jobbik eset, mert a saját hibádon könnyebb változtatni, mint a másén. Ha kicsit okosabb lennél, ha nem omlanál azonnal a karjaiba, akkor tovább tartana az ő lángolása is. Nyilván az a másik lány ért hozzá, hogyan kell a fiúkat „táncoltatni", ő nem borul a vállára az első szóra, ezért aztán Jancsi nagyon szeretné visszahódítani. Közben vívódik magában, mert nem tudja biztosan, nem lenne-e mégis jobb, ha veled járna, hisz te tárt karokkal várod. Kedves lányok, mikor tanuljátok meg végre, hogy a fiúk számára azok a lányok érdekesek, akikért meg kell küzdeni. A fiúk szeretnek hódítani, miért nem engeditek meg nekik, hogy kiélhessék ezt a szenvedélyüket? Aki azonnal „behódol", azt nem kell „ostromolni", akkor nincs játék, nincs izgalom, unalmassá válik a dolog. Nem kell rögtön csókolózni, nem kell azonnal elmondani, sőt kimutatni, hogy mindjárt belehaltok a szerelembe. Ha a fiú érzi így, az mindkettőtök számára sokkal előnyösebb!

HOGYAN?

— Édesanyádnak szeretnéd megmondani, hogy tetszik egy fiú, de félsz, hogy ha elárulod magad, akkor nem enged el a randevúra. Erről is sokszor írtunk már. Én az egyenes út híve vagyok, csak először tűnik nehezebbnek. Minden anya büszke arra, ha lányának sikerei vannak, de az első szerelem minden szülőt váratlanul ér, hisz tegnap még babázott a kislány az asztal alatt, ma meg már randevúra kéredzkedik. Engedjetek időt a szüleiteknek, hogy megszokják a gondolatot, hogy kezdtek nagylányok lenni. Talán az lenne jó, ha már akkor beszélgetni kezdenétek a fiúkról, amikor még személy szerint egyik sem olyan fontos a számotokra. Mikor még nem rólatok van szó, hanem másokról, könnyebb beszélni a dologról, könnyebb kialakítani egy olyan hangulatot, amiben később saját problémáitokat is megoszthatjátok otthon. Ezeken a beszélgetéseken keresztül édesanyátok megismeri a ti elképzeléseiteket, esetleg befolyásolhat benneteket, még olyankor is, amikor az ő véleménye nem sértheti meg a ti mély érzéseiteket. Aztán, amikor már a saját szerelmetekről van szó, van egy alapszabály: mindig oda kell menni, ahová kéredzkedtetek, és a megbeszélt időben kötelező otthon lenni. Édesanyátok azért aggódik értetek, mert szeret és félt benneteket.

BIZALOM DOKTORNŐ

DR. LUX ELVIRA PSZICHOLÓGUS ROVATA

ÁGNES — Te nem fiú-ügyben fordultál hozzám. Azt kérdezed, miért van az, hogy mikor a nyári vándortáborból hazaértél, sírhatnékod volt, és azóta sem találod a helyed. Kettesben élsz édesanyáddal, a tábor jó volt, de azért nem felejthetetlen, fiú nem volt a dologban, hát nem érted, mi ez a furcsa érzés. Tizenhárom éves vagy, és itt a magyarázat. A kamaszkor az érzelmi leválás kora. Ez azt jelenti, hogy a gyerek, aki eddig szeretettel csüggött a szülein, kezdi fölfedezni, hogy neki saját elképzelései vannak a dolgairól, s ezek rendszerint nem egyeznek a szülőkével. Eddig vágyott a szülei társaságára, szerette, ha játszanak, beszélgetnek vele, most egyre jobban szeret egyedül lenni, ha meg társaságra vágyik, akkor inkább az egyidősek társaságát keresi. A vándortáborban független voltál, hiszen, ha megtartottad a házirendet, akkor senki sem törődött azzal, hogy mire gondolsz, mit csinálsz. Otthon valószínűleg szoros érzelmi kapocs van köztetek, hiszen édesanyáddal kettesben éltek, így mindkettőtök számára nagyon fontos a másik. A táborban megérezted azt, hogy ez nemcsak nagyszerű de egy kicsit terhes is lehet. Valószínűleg ezért szomorodtál el, mikor a változás után otthon mindent a régiben találtál. Megkezdődött az önállosodásod, ezt biztosan tudja, érzi édesanyád is. Neki sem lesz könnyű, de végül is a szülők azt szeretnék, ha a gyerekük egészséges, boldog ember lenne, ehhez pedig elkerülhetetlen az érzelmi elszakadás néha fájdalmas folyamata.

SARZAN — Romániában ismerkedtél meg egy fiúval, szerelmes lettél bele, és valahogyan folytatni szeretnéd a kapcsolatot, nem tudod, írj-e neki, vagy mit is tegyél. Ne írjál! Ha ő is szeret, akkor ír ő neked, ha meg nem írt mostanáig, akkor te ugyis hiába írnál neki, ettől nem fog jobban szeretni. Magadban nem kell még elzárnod ezt a szerelmet, jó gondolni valakire akkor is, ha ő már nem gondol ránk. Azt is kérdezed, hogyan lehet valaki pszichológus, mert te az szeretnél lenni. Érettségi után lehet a budapesti vagy a debreceni egyetem bölcsészkarára jelentkezni, ahol biológiából és pszichológiából kell felvételizni. Öt év a tanulmányi idő, de nagyon jól kell tanulni annak, aki be akar kerülni, mert nagy a túljelentkezés.

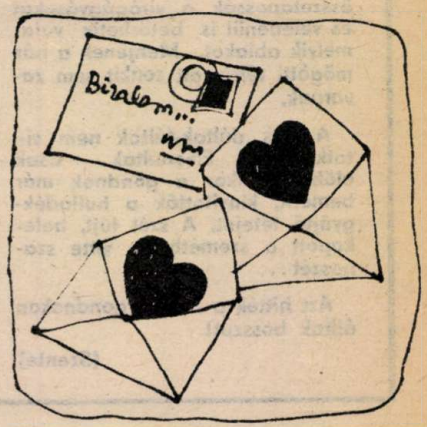

MAJA — Egymondatos levelet írtál, engedd meg, hogy idézzem: „Arra a kérdésre szeretnék választ kapni, hogy mi is az az igazi szerelem". Ez a látszólag egyszerű kérdés bizony nagyon bonyolult, és egy mondatban biztosan nem lehet rá válaszolni. Vannak ugyan elméletek róla, de végül is mindenkinek az a fontos, hogy az ő számára mi is az igazi szerelem. Jó, ha ezen elgondolkoztok, minél többen, és én azt szeretném, ha a megfogalmazást nem tőlem várnátok, hanem inkább ti írnátok meg az elképzeléseiteket: számotokra mi az igazi szerelem. Mit vártok attól, aki majd igazán szeret benneteket, és hogyan viselkedtek ti, amikor szerelmesek vagytok. Mit éreztek, és mit gondoltok akkor, amikor azt állítjátok magatokról, hogy szerelmesek vagytok. Ki tudja, talán neked is vannak erről jó gondolataid? Csak nem vagy benne biztos, hogy elég tudományos az elképzelésed. Örülnék neki, ha megírnátok, mi a szerelem, a ti számotokra. És majd visszatérünk erre, ha segítetek megfogalmazni.

ZSIBONGÓ

TÜSKE

A társasház gondnoka rászólt a fiúkra, ne az ablakok alatt focizzanak. Túlságosan hangosak, összetapossák a virágágyásokat és véletlenül is betörhetik valamelyik ablakot. Menjenek a ház mögötti térre, ott senkit sem zavarnak.

A fiúk dúltak-fúltak nem vitatkoztak. Elvonultak. Csak előbb, amikor a gondnok már bement, kinyitották a hulladékgyűjtő tetejét. A szél fújt, belekapott a szemétbe, s vitte szanaszét . . .

Azt hitték a fiúk, a gondnokon álltak bosszút!

(Szente)

POP-SAROK

A múlt heti megfejtésünk a Hot Chocolate (Forró Csokoládé) együttes neve volt. Mint már említettük, sajnos, nem jöttek el Magyarországra. Azóta azt is tudjuk, hogy a legendás Animals (Állatok) szintén nem jött el budapesti fellépésére. Jogosan kérdezhetitek, hogy mi lehet ennek az oka. Nagy hírverés, csinnadratta — és aztán sehol semmi. Sajnos, a magyar rendező szervek csak valamelyik közeli külföldi nagyvárossal közösen tudják lekötni ezeket a zenekarokat (legtöbbször Béccsel). Ennek anyagi okai vannak, hiszen ilyen közeli távolságra jócskán megoszlanak a költségek. Ezért aztán, ha a társ lemondja a koncertet, akkor kénytelenek vagyunk mi is így tenni. A másik fő ok, hogy ezeket a szerződéseket magánszemélyekkel kötjük, az úgynevezett menedzserekkel, és ha ők valamilyen jobb „üzletet" szereznek védenceiknek, máris halasztják vagy lemondják az előadást torokfájásra, később megjelenő slágerekre hivatkozva. Ez történt ezzel a két zenekarral is. Ma már csak akkor biztos egy koncert, ha elutazott az együttes. Ezért mindenki becsapva érzi magát. A rendezők anyagilag, mi pedig elesünk egy esetleges nagyszerű előadás élményétől.

Dévényi Tibor

ALAP – GYERMEKEKÉRT

Több mint 300 ezer veszélyeztetett és hátrányos helyzetű 18 év alatti fiatal él hazánkban. Segítésükre a KISZ Központi Bizottsága kezdeményezésére ifjúságvédelmi alapot hoztak létre. A KISZ KB nyitó összegként két és fél millió forintot fizetett be. A felajánlásokat a KISZ központi és megyei bizottságai gyűjtik össze. Az alapra a pénzt az MNB 203–90172–5253 számú bankszámlára Gyermek- és Ifjúságvédelmi Alap megnevezéssel lehet befizetni.

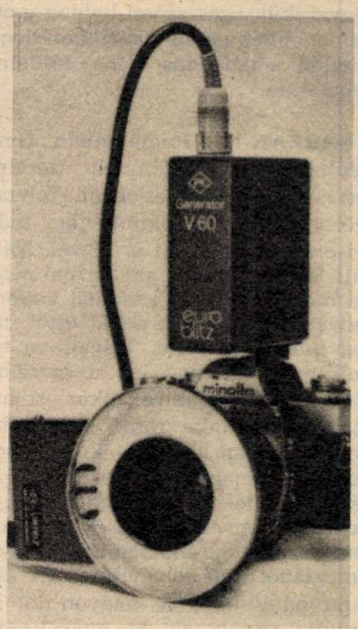

KÖRVAKU

Hát ez miféle szerkezet? — mondja az olvasó, ha ránéz a fényképre. Ez a fényképezőgép, ám a villanója nem fölül vagy oldalt, hanem az objektív körül helyezkedik el. Miért? Azért, mert az ilyen módon készült egészen közeli felvételeknél nem képződik árnyék, szebb lesz a kép. Főként biológiai, apró technikai részek fotózásához használják nemcsak a profik, hanem már az amatőrök is.

RAJZOLD LE A MACSKÁDAT!

A BNV „F" pavilonjában rendezik december 10—11-én a IV. nemzetközi macskakiállítást. Ebből az alkalomból a Magyar Macskabarátok és Tenyésztők Országos Egyesülete gyermekrajz-pályázatot hirdetett. A pályázat témája természetesen a „macska". Így például a „macska otthon", vagy illusztráció a macska témájú mesékhez, versekhez. November 25-ig kell beküldeni a rajzokat (amelyek mérete 1/8 íves vagy ennél nagyobb rajzlap legyen) az MMOE Budapest Pf. 68., irányítószám 1725 címre. Csütörtökönként délután 2 és 6 óra között személyesen is bevihető a Budapest, VII., Dembinszky u. 52. szám alatti irodába.

Eredményhirdetés december 11-én 11 órakor lesz a IV. nemzetközi macskakiállításon, ahol a pályaműveket is bemutatják.

MINDEN NYELVEN EGY A DAL

A világ minden tájáról érkeznek zenepedagógusok az Ádám–Kodály ének-zeneoktatási módszer tanulmányozására. Az ősz folyamán a bajai Erkel Ferenc Ének-zenei Általános Iskolát kereste föl egy japán küldöttség. A távoli szigetországból érkezett vendégek énekórákra látogattak el, meghallgatták az iskola „Gyöngyvirág" együttesét és a nagy kórust. Amint képünkön látható, nemcsak emlékezetükre bízták magukat, hanem fényképezőgépeiket is szorgosan csattogtatták a Baján töltött két nap alatt.

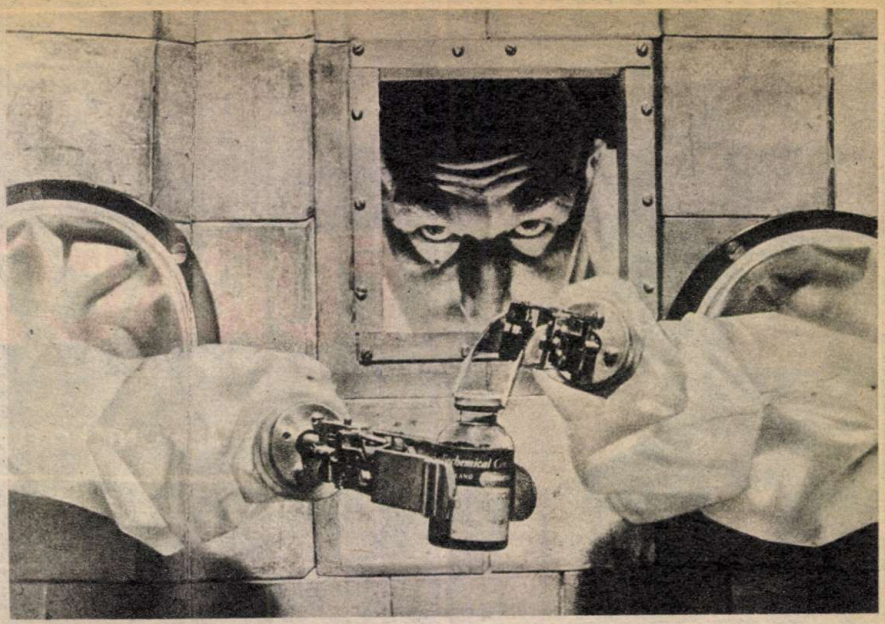

KUKUCS...!

Íme ilyen egy „tudományos ügyességi játék"!

Így dolgoznak a kutatók, ha egészségükre ártalmas, vagy éppen szuper tisztaságú munkát kell végezniük. A hermetikusan zárt kamrába a kísérletező kívülről bújik bele a karjaival, és a hajlékony, műanyag karok végén található elektronikus vezérlésű manipulátorok pontosan utánozzák a kéz mozdulatait.

ÉN FELDOBOM...

... te leütöd — mondja a fiú a diáklánynak Helsinki egyik sportpályáján. A mozdulat a longa méta népi játék kezdetét jelenti, amelyet a finn gyerekek előszeretettel játszanak. Egy-egy iskolai csapat mérkőzését több ezren szurkolják végig!

TUDOD-E?

... hogy 65 éve, 1918. október 28-án zajlott a lánchídi csata? Az októberi polgári demokratikus forradalom kibontakozása idején Budapesten nagy tömeg követelte a Nemzeti Tanács kormányának megalakulását. A Várba vonulókat a Lánchíd pesti hídfőjénél rendőrök támadták meg. Az összecsapás során több tüntető meghalt, s csaknem százan megsebesültek.

... hogy október 29-e a Komszomol napja? Hatvanöt évvel ezelőtt, 1918-ban alakult meg a munkás- és parasztfiatalok első össz-oroszországi konferenciáján az Össz-szövetségi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség. Jelenleg több mint 35 millió tagja van.

ZSIBONGÓ

FÜRKÉSZŐ

ROVATVEZETŐ: MONTSKÓ ÉVA

Megálljt jelez a fénylő fóliacsík! Felhívja a figyelmet a sötét útszélen baktató gyerekre, felnőttre egyaránt, s óvatos vezetésre, kerülésre készteti az autósokat. A képünkön látható fényvisszaverő csíkkal, mintával, betűkkel ellátott esőköpenyek és iskolatáska az NSZK-ban készült, de hasonló termékek hazánkban is kaphatók.

Életet menthet, ha az utakon segítségükkel láthatóvá tesszük magunkat.

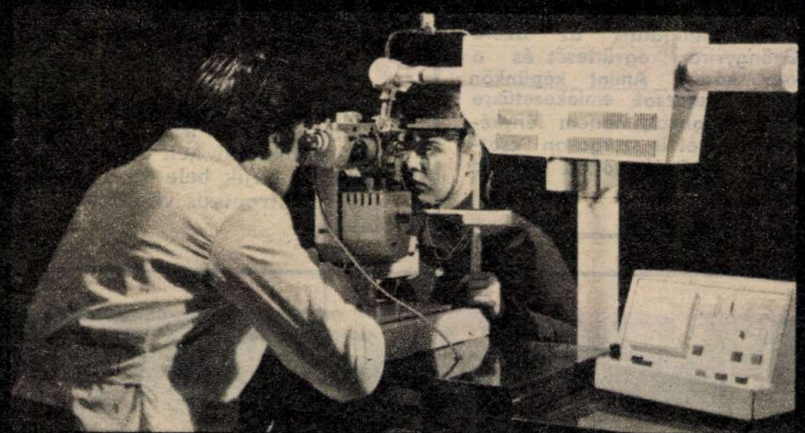

A gyógyító lézersugarat egyre gyakrabban alkalmazzák különböző szembetegségek kezelésére. Óriási előnye, hogy sebészkés nélkül – tehát sokkal könnyebben és veszélytelenebbül – gyógyíthatók segítségével a szemlencse egyes megbetegedései, például a zöld- és szürkehályog bizonyos típusai.

„Tévedés kizárva!" – ez lehetne a jelmondata a nyugatnémet Casio cég új pénztárgépének. A számítgéppel ellátott szerkezet megkönnyíti mind a pénztáros, mind a vásárló dolgát. A pénztáros beüti a gép billentyűzetén az áru megnevezését és az árát, míg a gép automatikusan ellenőrzi, hogy jól számolt-e. Az okos masina egyúttal az árukészletet is figyelemmel kíséri. Ha valamelyikből többször vásároltak már, jelez: tessék feltölteni a pultokat, fogyóban van az áru.

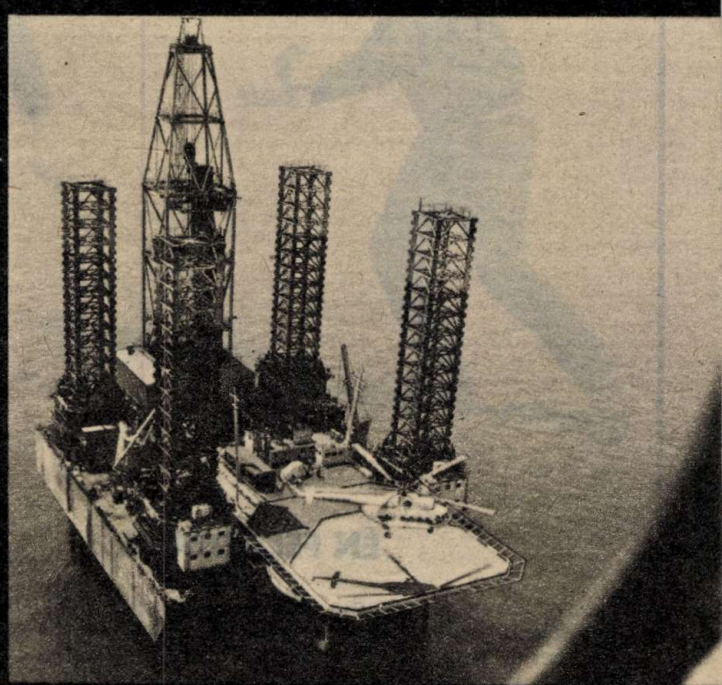

Az energiatakarékosság manapság sokat emlegetett témakörében találtak fel hasznos újdonságot svéd kutatók, mégpedig a szigetelő tapétát. A hőszigetelő réteg alumínium fóliára rétegezett habanyagból áll, erre kerül a hagyományos papír vagy szövet felület. A szigetelő falburkolat 11–19 százalékkal csökkentheti a lakások hőleadását, és ugyanolyan könnyen felragasztható a falra, mint a hagyományos tapéta.

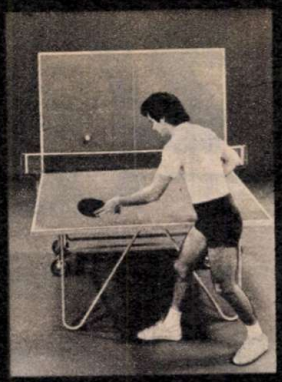

Egyedül is gyakorolhat az asztaliteniszező, ha automata pingpongasztalon játszik. Az asztal egyik fele tetszőleges szögben változtatható dönthető. Ha a játékos megfelelő erővel, jól helyezve üti meg a fehér kaucsuklabdát, az asztal kiszámíthatatlanul adja vissza az adogatást úgy, mint a legkiválóbb ellenfél.

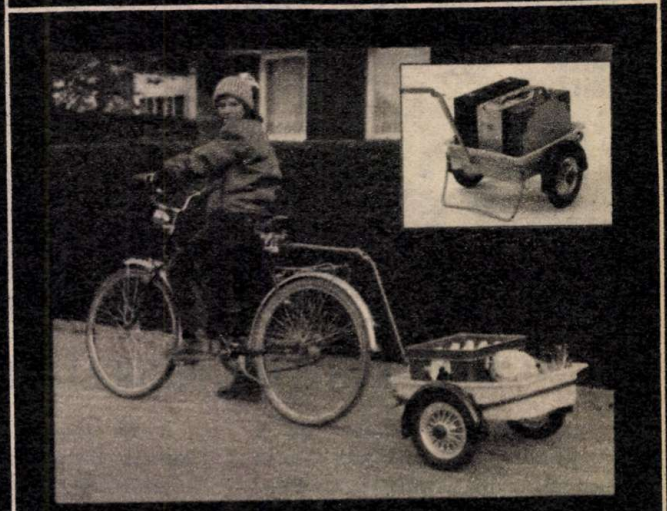

A bicikli-utánfutó könnyíti a bevásárlást, egyszerűen kezelhető. Meghajlított fémkeretben rögzítette az ügyes feltaláló a műanyag doboz-elemet, elöl lehajtható támasz-láb tartja álló helyzetben az utánfutót.

Gyakorta iskolába menet is eikelne egy ilyen utánfutó a tankönyvek, munkafüzetek, testnevelési felszerelés, tisztaság-csomag, rajztábla stb. szállításához!

A szovjet helikoptergyártás messze földön híres a kiválóan tervezett „óriás-szitakötőiről". Legalább is így nevezik a nagy teljesítményű, jó manőverezőképességű, mozgékony helikoptereket. Ezek a járművek gyakorta az egyetlen lehetséges összekötő kapcsot jelentik a távoli vidékeken dolgozókkal. Egyaránt jól működnek hideg és meleg éghajlati körülmények között, éppen ezért használhatók mind a sarki, mind a trópusi vidékeken. A Mi–8-as típusú helikopter – képünkön – egy tengeri olajlelőhelyre szállít friss élelmet.

A szomjúságtűrés apró bajnokai a háziegerek – állapították meg amerikai kutatók, megfigyelve, hogy az egerek hónapokig élhetnek ivóvíz nélkül. Folyadékigényüket még a száraz magvak rágcsálásával is fedezni tudják. E különös képesség élettani oka az, hogy az egerek nagyon keveset párologtatnak a bőrükön keresztül és a légzés során, valamint kevés víz távozik a szervezetükből a vizelettel és az ürülékkel.

A nagyon szomjas egerek viszont még az erősen sós vizet is megisszák, merthogy a veséjük ezt is képes hasznosítani.

MOZAIK

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: MAGYAR KATALIN

SIKER-KÖNYVBŐL MUSICAL-SIKER

Nagy sikerrel mutatta be a Zágrábi Ifjúsági Színház azt a musicalt, amit Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek? című könyve alapján írtak. A darabot — ami azóta is műsoron van Jugoszláviában — a nyári sibeniki ifjúsági fesztiválon is bemutatták, s a sikeren felbuzdulva lemezfelvételt is készítettek belőle.

A tél folyamán Magyarországon is bemutatkozik a zágrábi amatőrtársulat a musical változatával. A képen — amelyet a horvát fordító fotoriporternek készülő lánya, Julia Pintar készített — az egyik előadás utáni boldog pillanatot láthatod. A szereplők vidáman közrefogják Janikovszky Éva írónőt. Egyikük-másikuk ujjal mutogat rá; íme örömünk és sikerünk szerzője!

VERS SZÓBAN ÉS KÉPBEN

Olyan is előfordul, hogy egy-egy fotó láttán vers fogalmazódik bennünk. Így jártam én is, amikor megláttam ezt a képet.

Ha én szállni tudnék
ott lennék az égben,
s megfürdetném magam
abban a nagy kékben.

Ha én madár volnék
kinyitnám a szárnyam.
Napfényes mezőkön
keringene árnyam.

De én ember vagyok
és fölfelé nézek,
Szememre hódítom
a végtelenséget.

KÍVÜL — BELÜL

Schaár Erzsébet életműve páratlan szobrászi tett. Perneczky Géza 1970-ben írott, de ma is aktuális szavaival „... e percben versenytárs nélkül áll, váratlan megnyilatkozásként, előzmények nélkül, s szinte indokolatlan bátorsággal, a feladatok példátlan vállalásával. Ha mégis van versenytársa, az csupán az idő lehet ...”

Nyilván meghökkennél, ha azt kérdezném tőled, láttál-e már olyan utcát, amely egy épület belsejében található? Nem félreértés, nem képzelgés: nem valami folyosófféleségre kell gondolnod, amelyet egy kis fantáziával utcának is láthatsz, hanem egy „valódi” utcára. Vagy inkább sikátorra. Két oldalán házfalak, a falakon ajtók, ablakok, rajtuk repkény fut, virág nyílik. Ha belesel, arcok néznek vissza rád. Emberek, „akik” indulnak valahová, csupán azért, hogy eléjük, mellékük állhass. Hogy közelről fürkészhesd alakjukat, mozdulatlan arcukat. Hogy észrevedd: őket, az utca lakóit valami rokonság fűzi össze. Az orrok enyhe ívében, a mosolytalan ajkakon ugyanaz a kesernyés konokság.

Az idén lenne hetvenöt éves Schaár Erzsébet, a szobrász, aki ezt az utcát megalkotta. Először kilenc éve — egy évvel halála előtt — Székesfehérvárott, azután még egyszer, más változatban Luzernben. Ez utóbbi formában állították fel most újra a Nemzeti Galériában, *a december harmincegyedikéig látható emlékkiállításon.* Ha megnézed, meglepődsz. A látvány aligha fog mindenben illeszkedni a szobrászatról alko-

BÁBUVILÁG

A panoptikum érdekes hely, de előbb vagy utóbb kellemetlen érzés fog el a merev viaszfigurák között: miért nem mozdulnak meg? Hiszen annyira élőnek látszanak!

Attól féltem, amikor elmentem megnézni A bábuk különös világát bemutató kiállítást, hogy a Vigadó Galériában is úgy fogom érezni magam, akár egy panoptikumban. A bábu attól válik igazán bábuvá, hogy az őt mozgató művész által életre kel. A félelmem be is igazolódott, meg nem is: Amint sokáig néztem egy jóságos, egy csintalan, egy ártatlan, egy komisz arcot, a hozzá tartozó figura mozogni kezdett képzeletemben.

Azután a valóságban is. A bábszínház művészei délutánonként előadást tartottak a kiállítás látogatóinak. Volt, aki már jóval előbb érkezett, hogy jó helyet foglalhasson magának. A nézőtér székein ember nagyságú bábok ültek közöttünk. Mintha velünk izgultak, nevettek, tapsoltak volna ők is... Pedig végig meg sem mozdultak. Figyeltem őket.

N. T.

tott elképzeléseidhez. Azt bizonyára tudod: a plasztikának fontos jellemzője, hogy három dimenziós, körül tudod járni, másként látod, attól függően, hogy hol állsz hozzá képest. Itt azonban egyszerre vagy kívül és belül.

Az Utca nincs készen. A művész halála tette ebben a mostani formájában befejezett alkotássá: tovább már nem változik. Egy kicsit olyan ez, mintha lezárt szemhéjad mögött próbálnál megőrizni egyetlen pillanatot. Ebben a pillanatban mindaz benne van, amit már előtte láttál: a mozdulatlan ajtóban, ahogy kinyílt, a mozdulatlan alakokban, ahogy ismerted őket. És te is ott vagy, és nem vagy ott.

A ZENE TEMPLOMA

Éveken keresztül elhagyatottan állt a zalaegerszegi izraelita hitközség temploma. Tört ablakszemein behordta a havat a szél, oldaláról máladozott a vakolat. Negyven éven át rongálta az idő a román és keleti stíluselemeket ötvöző, remekbe szabott épületet, negyven éven át zárva volt a nehéz tölgyfaajtó, amely most 1983 őszén kinyílott végre Zalaegerszeg zeneszerető közönsége előtt. Az 1904-ben átadott zsinagógát Pelényi Gyula tervei alapján a zalaegerszegi Ingatlankezelő és Közvetítő Vállalat szakemberei felújították, s így lett Zala megye székhelyének különlegesen szép hangversenyterme, amelyben Kocsis Zoltán zongoraművész játszott először, ő avatta fel a hajdani zsinagógát a zene templomává.

KÖNYVJELZŐ

Néha sajnálom, hogy már nem vagyok tizenéves.

Mert ha most tizenéves lennék, végigmennék a Meder utcán. Előbb csak sétálgatnék az őszi napfényben, kerülgetném a gödröket, hallgatnám a Darugyár szirénáját, aztán rohannék lélekszakadva a komp után. A társaknak csak odabiccentenék, s máris becihelődnék a szkiffbe, s „bolondok hajójába". Ellökném magam a parttól, s várnám a jól ismert kihívást: lássuk, birunk-e egymással. Néha Mócsi Jutkával ülnék egy hajóba (együtt ennénk a mézet, rontanánk el a gyomrunkat, együtt sóhajtanánk föl a fanfár hallatán: nekünk fújják!), de nagy versenyeken csak egyedül indulnék, mert egyedül versenyezni, az ám az igazi próbázás! Úgy hajtanék, mintha az életemről lenne szó, s alig hallanám, amint a nagy ellenfél utánam kiált: most már a tiéd!

Mondom, ezt tenném, ha tizenéves lennék. Csakhogy már nem vagyok az, s a fönti dolgok meg sem történhetnek velem. Már csak azért sem, mert mintha álmodtam volna csak az egészet. Azaz, nem álom volt ez, hanem valóság. A történet egy könyvből lépett elém, s miként a legjobb írások teszik: nem hagy nyugodni. Egyszer arra gondolok: milyen kár, hogy én már soha nem lehetek a „vizek szabadja". Aztán meg arra: vannak még tizenévesek, akik idejében veszik kézbe

Pap Kornélia (egykori evezős Európa-bajnok, újságíró) emlékező, szép írását. S ettől egyszeriben jókedvem támad. Meglehet, időszerű a szerző borulátása. Cédrusfa helyett műanyag testek szántják a vizet, önműködő tornatermek szolgálják ki a kiszolgálásra sem érdemes sportolókat, s valahol a magyar sportéletben elfelejtődtek az effajta fogalmak: mint klubszeretet, hűség, akarat. De én hiszek abban, hogy vannak könyvek, amelyek nevelni tudnak, s olyanok is, akik értik a könyvek szavát.

Lennie kell olyan tizenéveseknek, akik Pap Kornélia kötetével a hónuk alatt elindulnak a Meder utcán.

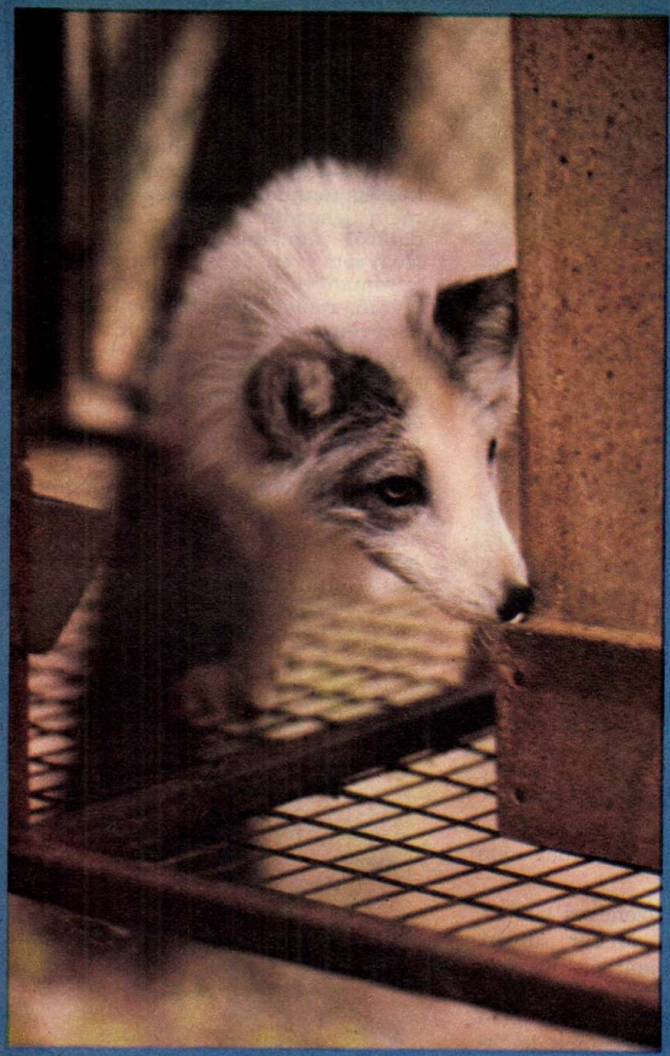

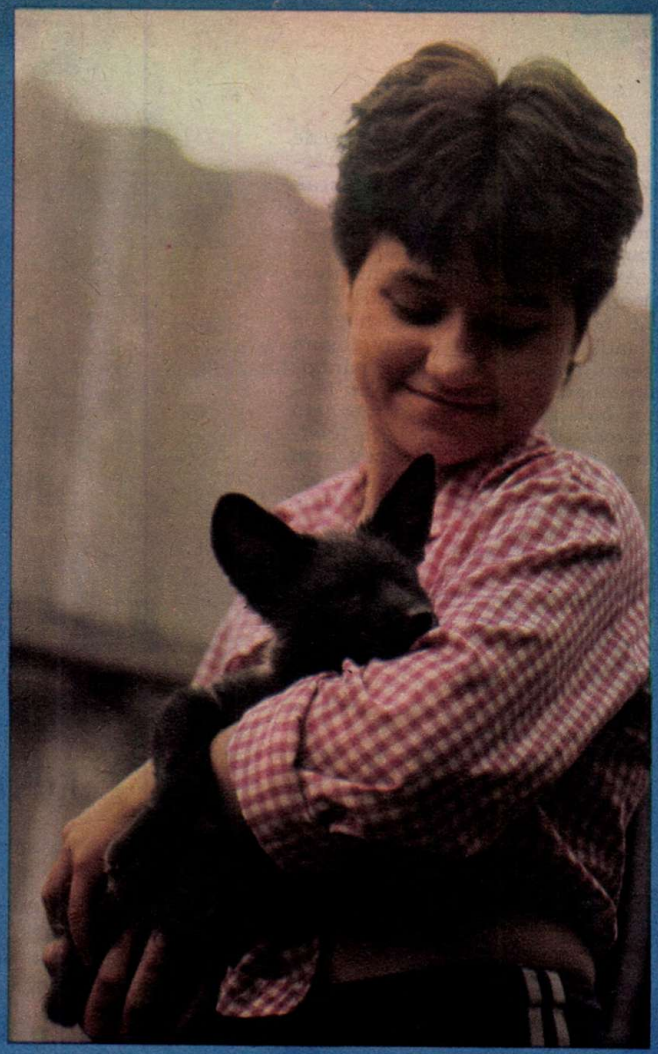

Négy lábon járó kincsek. Az ezüst színűek mellett persze, élnek kékek, vörösek, fehérek. Németh Erzsike miattuk cserélte fel a fővárost egy ványpusztai tanyával.

– Vannak nyérceink és görényeink is. De az én kedvenceim a rókák.

– A görényből is bunda lesz?

– Méghozzá értékes és nagyon tartós.

A tizennégy esztendős prémállat-tenyésztő bátyjával, Jóskával korán kel. Etetéssel kezdi és végzi a napot. „Tisztába teszi" állatait. Különösen a kedves ravaszdiak szeretik, ha körülöttük forgolódik, megsimogatja őket, játszik velük.

(Faragó)

Fotó: Wagner

ERZSIKE „EZÜSTJEI"

TŰZEMBEREK

Nyikorogva ereszkedett le a felvonóhíd. Bertrand átnyújtotta lova kötőfékjét az őrnek és egyenesen a lovagterembe rohant.

— Nem bírunk a Dunával — jelentette testvérének.

Bajóti Simon ispán homlokán elmélyültek a barázdák.

— Nem szabad abbahagyni a jégtörést. Az életünk függ ettől.

— Farkasordító a hideg. Megfagy az ember, megfagy a víz. Szerencsére a tatárok is fáznak, eltűntek a partról. Csak egy ökörcsordát és néhány lovat hagytak maguk után. A királyi helytartó most küldött értük hajtókat.

— Vágtass vissza! Akadályozd meg, hogy bárki is átkeljen a folyón. Lépre csalják őket.

Bertrand újra nyeregbe pattant, de hiába hajszolta tajtékosra lovát, mire elérte a Dunát, már mindkét partja feketéllett a tatároktól. A kán harcosai rejtekhelyükről figyelték, hogy a magyarok miként hajtják át a barmokat, s amikor látták, hogy a jég egy egész csordát elbír, rohamra indultak.

— Még az időjárás is ellenünk van. Emberemlékezet óta nem fagyott be a Duna — kesergett a helytartó.

Bertrand közbevágott:

— A horda úgysem hagyta volna sokáig nyugton a királyi várost. Testvérbátyám a megmondhatója, aki már harcolt ellenük, hogy a tatár nem ismer irgalmat. Nekünk az a dolgunk, hogy minél több embert a várba vigyünk.

— A sánc útjukat állja. Kimélyítettük a körárkot is — mondta kissé magabiztosan a helytartó, aki miután elmenekítette a királyt, IV. Bélát, teljhatalommal ruházta fel magát, átvette a város védelmének irányítását.

— Legalább a betegeket, a gyerekeket és az asszonyokat vigyük ki a városból.

— Őket a palotába helyezzük. A kőfalak erősek.

— Félek, hogy nem! — intett búcsút Bertrand. De már ő sem távozhatott, mert a tatárok gyűrűbe fogták Esztergomot.

A magukkal hozott foglyokkal annyi rőzsét hordattak össze az erdőből, hogy a Duna felőli oldalon kétszer olyan magas kazlat raktak, mint amilyen a sánc volt. Aztán a foglyokat nekiereszteték a fagyos földnek. Zsákok százait töltették meg, majd összeszerelték a dobókészüléket és a zsákokat átlendítették a sánc fölött, betemették a körárkot.

A város lakói megpróbálták menteni, ami menthető. Elásták ékszereiket, pénzüket, felgyújtották a peremváros faházait és aki csak tudott a palotába menekült.

A tatároknak nem volt sürgős dolguk. Nem rohanták le a palotát. Csupán rönkökkel ültették körül, egyetlen kijáratot hagyva szabadon. S aztán kígyóként bűvölték áldozataikat, megvárták, amíg kihozza őket a szomjúság, az éhség, a kétségbeesés. Egy csapatnyi asszony felöltötte legszebb ruháját, hogy a kán elé járuljon, meglágyítsa szívét, családja életéért könyörögjön. A rönkajtóba érve egytől egyig lekaszabolták őket.

Bertrand nem a palotában, hanem az ellenség harci vonala mögött egy félig leégett épületben keresett menedéket. A jajkiáltásoktól összeszorult a szíve, alig bírta fékentartani magát, hogy ki ne rohanjon, rá ne támadjon a kegyetlenkedő tatárokra. De tisztába volt vele, két lépést sem tehetne, máris kardélre hánynák.

Észrevette, hogy éjszakára a tatárok kupacokba verődve a tábortűz körül melegednek. A sötétséget kihasználva előmerészkedett búvóhelyéről. Az üszkök között egy félkarú legénybe botlott.

— Őrizetlen lovak vannak a közelben, — súgta a sebesült, miután meggyőződött, hogy bújdosóval hozta össze a sors.

— A ló fél siker a szökéshez. Mutasd az utat.

— A pincében még huszan vannak. Náluk nélkül nem megyek.

— Magunkkal visszük őket is.

Kúszva közelítették meg az állatokat. Sikerült annyit elkötniük, ahányan voltak, de a zajra felfigyeltek az őrök. Üldözőbe vették Bertrandékat. Két menekülőt — akiknek az idegei felmondták a szolgálatot és lemaradtak, hogy megadják magukat — felnyársaltak. De a többiek elérték a várat.

A tatárok dühükben másnap hatalmas sereggel vették ostrom alá az erődítményt. Szünet nélkül nyilaztak.

— Takarékoskodjatok, csak akkor lőjetek vissza, ha a falakat akarják megmászni — adta ki a parancsot Bajóti Simon.

— Egyszer majd csak elfáradnak — mondta Bertrand.

Bátyja kényszeredetten felnevetett:

— Ezek? Soha! Olyanok, mint a piócák. Rátapadnak, nem hagyják nyugton ellenfelüket.

— A végtelenségig nem tarthatjuk magunkat. Túlerőben vannak.

Az ispán suttogóra fogta hangját.

— A saját harcmodorukkal ijesztünk rájuk. Szeretik meglepni ellenfelüket, de ha őket éri valami váratlan dolog, pánikba esnek. Megbíztam néhány várbelit, hogy ássanak alagutat, amelyen át az ostromlók háta mögé juthatunk. Az asszonyok és a gyerekek már elkészítettek egy regiment ember formájú bábut. Együtt az önkéntes csapat is. Neked az lenne a feladatod, hogy kijelölj vezetőjüknek egy megbízható embert.

— Magam megyek.

— Nem engedlek. Gondolatban egyszer már eltemettelek.

— Esztergom romjai között, ahol eleven embereket égettek el, megfogadtam, ha megmaradok, bosszút állok az áratatlanokért.

Amikor az alagútépítők jelentették, hogy elérték a felszínt, az ispán az üregbe vitette a bábukat. Vérttel íjjal, szurokba mártott nyílvesszővel szerelte fel az önkénteseket.

A tatárok csak azt látták, hogy fények villannak az éjszakában. Tűzemberek — az égő bábuk — bújnak ki a földből. Torkuk szakadtából ordítva, hanyatt-homlok menekültek. Akik a várfalhoz szaladtak, forró vízet, olvasztott zsírt kaptak a nyakuk közé...

IV. Béla király Esztergomba visszatérve oklevéllel és földbirtokkal jutalmazta a két testvért, akik mindvégig kitartottak őrhelyükön. Lehúzta pecsétgyűrűjét is, hogy Bajóti Simon ujjára húzza, de az ispán az öcscsére mutatott:

— Őt illeti meg inkább. A legbátrabb volt köztünk.

Faragó György

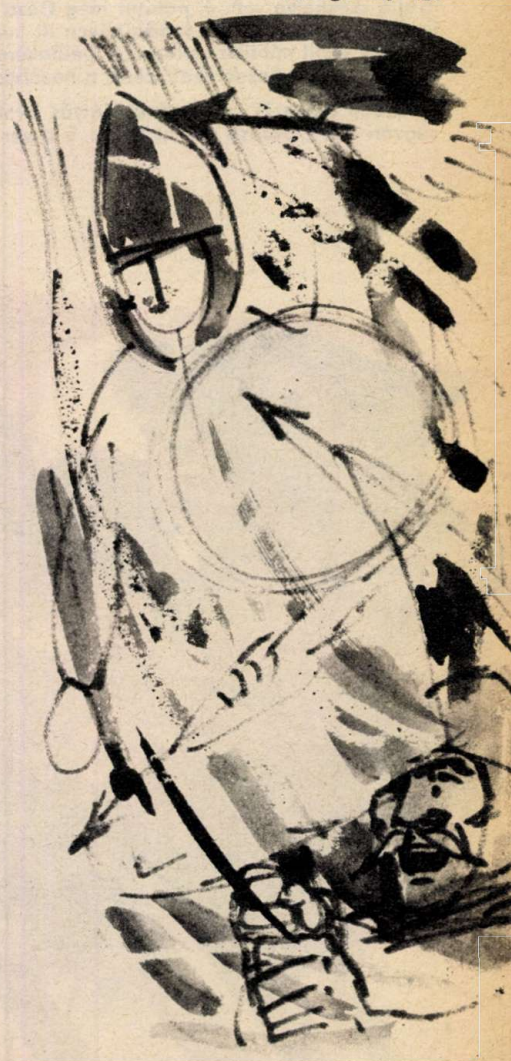

A BEVI

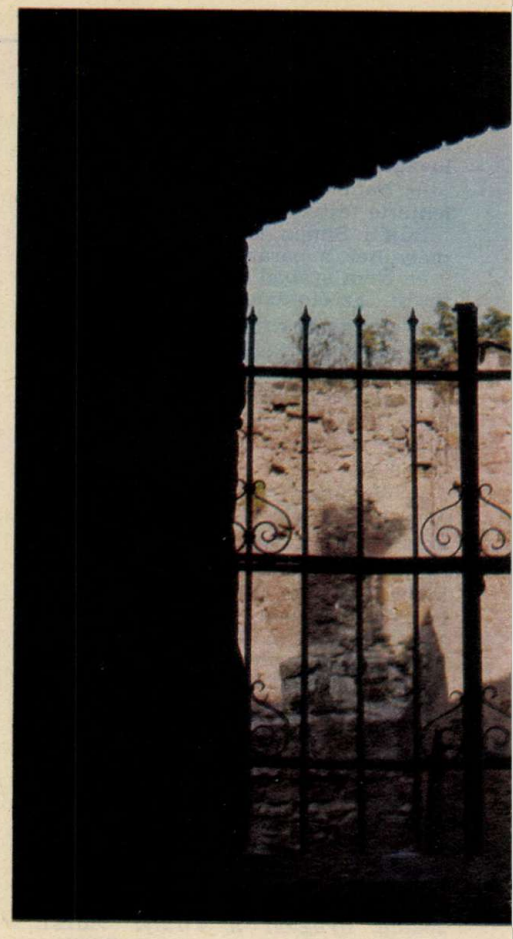

Az esztergomi kőerődítmény az egész ország erőssége, a királyi udvar biztonságot nyújtó székhelye volt. A palotát még Géza fejedelem kezdte építtetni. Itt született a fia, Vajk, akit 1000-ben István néven itt koronáztak királlyá. A tatárdúlás után a vár – amely kiállt minden ostromot – példaként szolgált arra, hogy IV. Béla kiadja a jelszót: építsenek hasonlókat szerte a hazában.

A várban többször megfordult Mátyás király; itt katonáskodott és halt meg a nagy végvári vitéz, Balassi Bálint költő. S a vén falak még látták Rákóczi fejedelmet is.

Fotó: Wagner Margit

HETETLEN VÁR

Várak. Omladozó falak, amelyek mellett kirándulás közben néha úgy megyünk el, hogy észre sem vesszük. Pedig mi mindent láttak, mi mindenről tudnak! Ha nem is volt mindegyik erőssége a hazának, többségük állta az ostromot. Hőse, színhelye volt nagy csatáknak, bátor bajvívásoknak. És védelmezője a gyengébbeknek, az üldözötteknek

JÓ, HA MEGFORDULNAK UTÁNAM...

— Ugye már kislány korában színésznő akart lenni?

— Egyáltalán nem. Nagyon sokái balett-táncosnak készültem. Ötéves koromtól tanultam táncolni egy magániskolában. Harmadikos gimnazista voltam, amikor egy barátnőmmei azt olvastuk az újságban, hogy jelentkezni lehet a Pince Színházba. A barátnőm vitt magával, övé volt az ötlet, mégis engem tartottak ott kettőnk közül.

— Ez az amatőr együttes jelentett akkora élményt, hogy?...

— Igen: hogy egy évvel később, 1970-ben jelentkeztem a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, ahová elsőre föl is vettek. A Pince Színház remek előtanulmány volt, Keleti Istvántól rengeteget lehetett tanulni a színjátszásról. És remek volt a csapat! Egy új, ismeretlen és lelkesítő világba csöppentem.

— A hivatásos színészek között is megtalálta a hasonló jó légkört?

— A színész is, mint bárki, barátokra tesz szert azok között, akik körülveszik, és természetesen olyanokkal is találkozik, akiket nem kedvel. Egy jó produkció közösséget kovácsolhat, ha viszont nem úgy mennek a dolgok, ahogy kellene, köztünk is több a civakodás.

— Még főiskolás volt, amikor a tv-beli Bob hercegből megismerte az ország. Nem zavarja, hogy sokan ma is „hamvas naivaként" ismerik?

— Miért zavarna? Azóta már sok másféle szerepem is volt, de az sem baj, ha akad, aki beskatulyáz. Miért lenne sértő, hogy azt mondják: naivát kell játszanom? Később majd kiderül, tudok-e váltani, hiszen nem játszhatok öregen is kislányokat. A színészet hosszú távú pálya...

— Szeret gyerekeknek játszani?

— Úgy alakult, hogy inkább a magánéletemben játszom gyerekekkel, mint a színpadon gyerekeknek. A főiskola után vendégszerepeltem Szolnokon az „Óz, a csodák csodájá"-ban, ami nagyon jó előadás volt. Szerették a gyerekek, és szerettük mi is. Mostani színházamban, a József Attila Színházban kevés a gyerekdarab. Viszont a bátyámnak van két gyereke, és van egy keresztfiam is, akire néha én vigyázok. Éppen a múltkor is, amikor már untuk a fogócskázást és a bújócskázást, felfedeztünk az egyik sarkon néhány vadgesztenyét. Eszembe jutott, hogy annak idején mennyi érdekes figurát készítettünk mi gesztenyéből és gyufaszálból. Most a keresztfiammal gyártottunk órákon át babát, lovat, zsiráfot.

— Éva, milyen gyerek volt? Csöndes, jó tanuló?

— Egyáltalán. Nem voltam ugyan éktelenül rossz, de magába húzódó eminens sem. Az iskolánk, a Bem József Általános Iskola közelében volt egy grund, a Király fürdő mellett. Oda jártunk ki lábtengózni, ott töltöttem az időmet a többiekkel. Meg a Sportuszodában, mert öt évig úsztam. A színjátszás miatt hagytam abba. De az igazsághoz tartozik, hogy soha nem is akartam versenyző lenni. Borzasztó volt, amikor nyolcszáz métereket kellett úszni időre, és „izzadtam" a vízben! Mindezt azért, hogy egy másodperccel gyorsabb legyek a többinél. Máig sem értem, mi ebben a jó.

— Ha saját gyereke lenne, akarná-e, hogy sportoljon?

— Én a sportot általában szeretem, és fontosnak tartom. Azért kellett nekem éppen az úszás és nem valami szórakoztatóbb, mondjuk: labdajáték, mert ötéves koromig tüdőasztmám volt. Táncolni is ugyanezért vittek el. De azt nem tudom megmondani, ha majd gyerekem lesz, hogyan fogom nevelni. Nem tartom sokra a nem személyre szabott nevelési elveket. Ahogy engem neveltek a szüleim, arról is csak azt tudom, hogy megfelelt. Szabadjára engedtek, de ez nem jelentette azt, hogy magamra hagytak volna.

— Volt-e valaha gondja a szépségével?

— Kifejezetten örültem annak, hogy olyan vagyok, amilyen vagyok. Jó az, amikor a srácok megfordulnak az utcán az ember után. De azért nem vagyok elájulva magamtól; tulajdonképpen magas, szőke, kékszemű szerettem volna lenni... Tudom, hogy a szépség előny. Egy szép emberre szívesen néznek, könnyebben barátkoznak vele. De azt is tudni kell, hogy a szépség elmúlik, önmagában nem sokat ér.

— A nagy sikerű Abigél, a Szabó Magda művéből forgatott tévé-film új sikert hozott Szerencsi Évának is. Mi köze Abigélhez? Hasonlítanak-e egymásra?

— Sem zárdát, sem nevelőintézetet nem ismertem, és felnőtt fejjel játszottam el ezt a kamaszlányt. Nagyon különböztünk egymástól, de azért voltak hasonló élményeink: mindenki tudja, milyen rossz az iskolában, amikor a barátai valamiért megharagszanak rá, és kiközösítik. Aki túl van az első szerelmén, az sem felejti el, milyen nagyon hitt, és milyen nagyot csalódott. A leginkább azonos vonásunk Abigéllel a határozottság. Lehet, hogy roszszul döntök, de magam akarom eldönteni, mi jó nekem, mi rossz, mit akarok, és mit nem.

Nádasi Tibor

PAJTÁS

SZERENCSI ÉVA

FOTÓ: SZALAY BÉLA

A MUZSIKA ARANY ÜNNEPE

Az évszázadok folyamán óriásira növekedett, s mind erősebbé, sokszínűbbé vált a zene Európában. A muzsika életének igazi nagy ünnepe a nyugati barokkal kezdődik, a felfokozott életigény nagy szédületével.

Az angol úri házak madrigáloktól visszhangosak. A műkedvelő hölgyek és urak kottáról olvassák a szólamokat. Az éneklés öröme a társasági élet legizgalmasabb formája. A falusi nép háromszólamú balladákkal szórakozik, a német polgárcsaládok is többszólamú nótaegyvelegekkel színesítik szabaid idejüket. Na, és Itáliában? A kéklő olasz ég alatt valóságos szenvedéllyé fokozódik a zeneimádat. Velencében, Nápolyban, Rómában őrjöngve ünnepli a közönség az operaesteket. A kép hasonlatos a mai rockkoncertekhez: az emberek tüntetnek, kiabálnak, extázisba esnek, elájulnak. Olyan nagy szenvedélyek feszülnek ebben a korban, hogy itt már nem elég a dal, nem elég a sima hangszerkíséret, a kettőnek együtt valami nagy, erőteljes drámai sikolyban kell egyesülnie, valami soha nem látott, soha nem hallott pompázatos fényben kell egyesülnie, valami soha nem látott, soha nem hallott pompázatos fényben kell felragyognia, valamiben, amely minden drámai igényt kielégít, s aminek fő eleme a szólóének.

A XVI. század végén megszületik az opera, aminek első korszakalkotó géniusza Claudio Monteverdi. Vele kezdődik az új zenedráma, amely óriási igényeket támaszt a zenekarral és az énekessel szemben.

Claudio Monteverdi

Az opera diadalútja

A fiatal Monteverdi violajátékosként került a Gonzaga-udvarba, s először, mint madrigálszerző válik híressé. A tehetséges ifjú ember minden külföldi útjára elkíséri hercegi gazdáját, s valósággal magába szívja az idegen tájak hangulatát, varázsát. Persze, nemcsak a tájak, az arcok is belevésődnek lelkébe. Öreg korában méltán kijelenthette: bejárta és megismerte kora érzelmi és ösztönéletének minden mélységét. Így lett a lélek, s az élet ismerője, s mint ilyen, elérte, hogy színpadi alakjai (pl. Orfeusz és Euridiké) nem bábokként mozognak a díszletek között, de hús-vér emberként élnek, éreznek és énekelnek. Élete utolsó éveit Velencében töltötte, itt szerezte utolsó nagy művét, a Poppea megkoronázását.

A hölgy mintha zenére mozdulna, mintha kezét nyújtaná partnerének a tánchoz. (Nymphenburgi porcelánfigura, 1760)

„A beszéd legyen ura a zenének és ne szolgálója" — vallotta meggyőződéssel a világ előtt. Zenéje Michelangelo szobraihoz és Rembrandt festészetéhez hasonlítható. Hatalmas, fenséges és olyan erőteljes, hogy vele, belőle valóban elindulhat diadalútjára az opera.

Az operában csúcsosodik ki a barokk kor vad szenvedélye, s ez a szenvedély Velencében talál igazi otthonra. Dalol a város. A kalmár énekszóval árulja portékáját, a koldus dalolva kéreget, s a gondolás hangja madárként szárnyal a kanálisok fölött.

A zene világnyelvvé, mi több, világhatalommá válik, a zene mindenkié. Az ének-beszéd természetes mindennapi formula, s az opera — ami leginkább kifejezi e daloló világ lelkét —, Európa rajongott bálványává válik.

A közönség igényli a csillogó zenekart, a kalandos színpadi mesét, a parádés kosztümöket, a bravúros koloratúrát. A polgár közönség otthonról hozott gyertyák fénye mellett böngészi az előadás alatt az opera szövegkönyvét. Ebben a gyertyafényes varázslatban indul útjára az olasz énekes, hogy az opera tüneményével önmaga számára is meghódítsa a világot.

Johann Sebastian Bach

A három európai zenei kultúrhatalom közül — Németföld, Franciaés Olaszhon — e pillanatban Itáliáé a babér. A németség csöndes kis apródként figyel mellette, Franciaország rövid életű divatokkal bíbelődik egészen 1700-ig, amikor e három kultúra egyidejű lobbanással megmutatja teremtő erejét, s létrejön az európai zenei gondolat második nagy összefoglalása. (Az elsőt **Palestrina vitte véghez, mint azt az előző részben olvashattad.)**

A késő barokk zenei fejedelmei, a nagy összefoglalás mesterei: Bach, Händel, Rameau és Vivaldi, s közülük is a legátfogóbb zenei lángelme Johann Sebastian Bach (1685—1750). Számára — s talán nem is csak azért, mert muzsikus családban született — egyetlen lehetséges életforma a zene. Arnstadtban írja első kantátáit. Újító kedvével lépten-nyomon átlépi a hivatalos ízlés türelemhatárait. Egy évtizeden keresztül él Weimarban, ahol megismeri az orgona minden adottságát, lehetőségét. Új kantátaformákat talál ki, de figyel a francia koncertmuzsikára is. Amikor az Anhalt-kötheni herceg rezidenciájára kerül, meglepetten tapasztalja, hogy itt nincs orgona. Persze, nem jön zavarba, inkább megismerkedik a hegedű, a fuvola és a zongora mesterségbeli titkaival. Ez a pár év a Brandenburgi versenyek ideje.

Életének utolsó állomása Lipcse, ahol a Tamás templom kántortanítójaként dolgozik. Itt születnek újabb

Johann Sebastian Bach

remekművei: többek között a Máté passió és a H-moll mise. Egy fúga szerzése közben éri utol a halál az akkor már öreg, vak zeneszerzőt. Eltemették és nyomban el is felejtették.

Feledésből a fényre

Kora népszerű Bachja nem ő volt, hanem két fia, Emanuel és Christian. Sebastian Bach nagy formátumú zenei világa elsüllyedt a feledésbe, talán azért, mert életében nem tartották modernnek, úgy vélték, nem tudta magáévá tenni a hangzás újszerű ideálját. Akkor még nem tudták életművét felmérni, felfogni, megérteni. Fiai sem becsülték, nem vették észre, hogy apjuk egy egész koraszakot ölelt fel zenéjében. Fél évszázadnak kellett eltelni halála után, hogy ismét felé forduljon a ráismerő figyelem, s még néhány esztendő lepergett, míg a zeneértők felismerték, hogy Bach zenéje az európai muzsika ezer évének legmonumentálisabb összefoglalása, s mint ilyen, a jövő zenéjének alapja.

Magyar Katalin

SZÓMAGYARÁZAT

KOLORATÚRA: díszítés, futam, passzás, általában vokális ékesítés, – énekpedagógia.

OPERA: A szó forrása az olasz „opera in musica", ami általánosságban zeneművet jelent. Csak a XVIII. században kezdik mai értelemben, részben vagy egészben megzenésített színpadi cselekmény megjelölésére használni.

Gerhart Terborch: Lanton játszó nő

A színpad egyre mozgalmasabb. A közönség igényli a parádés kosztümöket

VEZETI DÉVÉNYI TIBOR

„A LEHETETLEN KÉRDÉSEKRE AZONNAL VÁLASZOLUNK, DE A CSODÁKRA EGY-KÉT HETET VÁRNI KELL!"

Talán mert a TT kedvenceinek sorsolásán a szerencsenyíl Soltész Rezsőnek kedvezett — nagyon sokan érdeklődtek felőle az elmúlt napokban. Tavaly az év legkedvesebb férfi énekese volt, és idén is több dalával szerepelt a sikerlistákon. Nehéz dolga van, ha ott akar maradni az élvonalban, ezt ő is nagyon jól tudja. Újítania kell, de közben megtartani saját stílusát is. Új nagylemeze már így készült, amelyet hamarosan hallhatnak majd koncertjein a rajongók. Addig még hátra van egy televíziós show-műsora az előző nagylemezének dalaiból. Ezt hamarosan láthatjátok majd a tévében. Rezső vendége Katona Kláriri, Szűcs Judit és a havas erdő lesz.

Mellis Rozália és még több százan az EDDA-ról érdeklődnek. Szomorúan kell tudatnom, hogy ismét vendégzenészek játszanak az együttesnél, bár az alapfelállás változatlan. Ezért csendes a készülődés az új (III.) nagylemez élő bemutatójára. Továbbra is egyetlen törekvése az EDDA-nak, hogy ne veszítsék el híveiket, hiszen nagyon sokat segítettek eddig is egyegy dal sikerénél. Új koncert-műsorukba néhány meglepetést is terveznek, de ez egyelőre maradjon „EDDA-titok".

Rácz Gyöngyi, aki fényképet helyett csak lerajzolta magát — a híres énekes, David Bowie után érdeklődik.

Ő az egyik legsikeresebb sztár a slágerlistákon. A „Gyerünk táncolni" és a „Kínai lányok" című dalai ezen a héten is listavezetők. Remek video-filmjét nagyon szívesen vetítik a külföldi tévé-állomások. Ez azért sem véletlen, mert David Bowie nemcsak kiváló énekes, hanem jó színész is. Három filmjét is bemutatták már. Ő volt az első újhullámos énekes. Akkor még mindenki megbotránkozott, hogy festett hajjal lépett a színpadra. Ma viszont kifütyülnék azt az újhullámos zenekart, amely eredeti hajszínét merné használni. Hiába, hóbortok jönnek, hóbortok mennek. Szerencsére, ami ma divat, azon talán holnap jót nevetünk. Aki tehetséges, azt ez nem zavarja. Így van ezzel David is.

Miklós Attila Komáromból a Marcella P. J. T. iránt érdeklődik. Sikerdaluk, a Te vagy a sztár valóban a legkedveltebb dalok közé tartozik. A zenekart Babits Marcella alapította — innen származik a név is. Az 1972-es „Ki mit tud?"-on tűnt fel, majd egy zenekarral hosszabb külföldi vendégszereplésen vett részt. Míg mások ilyen vendégszereplések alkalmával napközben pihennek, addig Marcelláék zenét szereztek, s házi stúdiójukban fel is vették. Amikor pedig hazalátogattak szabadságra, első útjuk a Rádióba vezetett. És hogy több dalukat is halljuk az éter hullámain, bizonyítja, hogy a szakembereknek is tetszenek.

Továbbra is várom kérdéseiteket, leveleiteket, a borítékban egy jó fényképpel, amely rólatok készült.

David Bowie és autogramja

A Marcella P. J. T.

Soltész Rezső és Szűcs Judit a tévé-show-ban

A készülődő EDDA

Rácz Gyöngyi

Mellis Rozália

POP-REJTVÉNY

Heti pop-rejtvényünk egy ma is működő külföldi zenekar 15 évvel ezelőtti fényképe. Nevük magyarul?

KEDVES PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK!

MŰSZAKI PÁLYÁRA KÉSZÜLŐ fiúkat beiskolázunk a villanyszerelő szakmán belül: épületvillamossági szerelő, erősáramú berendezésszerelő, villamoshálózat-szerelő szakmára.

Beiskolázási helyeink:

Budapest, 24. és 39. sz. Intézet;
Miskolc, 101. sz. Intézet; Ózd, 102. sz. Intézet;
Debrecen, 127. sz. Intézet;
Tatabánya, 314. sz. Intézet;
Dunaújváros, 316. sz. Intézet;
Székesfehérvár, 320. sz. Intézet;
Győr, 401. sz. Intézet; Pécs, 500. sz. Intézet.

A tanulmányi ösztöndíjon felül tanulóinknak havi 450—600 Ft társadalmi ösztöndíjat, valamint eredménytől függően tanulmányi pótlékot fizetünk:

jó tanulmányi eredményért az alapösztöndíj 15%-át,
jeles tanulmányi eredményért az alapösztöndíj 30%-át.

A tanulmányi idő utolsó évében teljesítménybérezés!

A sikeres szakmunkásvizsga után magas kereseti lehetőséget, valamint megfelelő gyakorlat után külföldi munkavégzési lehetőséget biztosítunk!

Jelentkezés:
VILLANYSZERELŐIPARI VÁLLALAT
oktatási osztálya
Budapest, Síp u. 23. — 1075
Telefon: 221-039
vagy az illetékes szakmunkásképző intézetnél (ez esetben kérjük a jelentkezési lapra felírni: „VIV előjegyzéssel").

VIV

FIÚK, LÁNYOK, FIGYELEM!

Ha még nem döntöttetek arról, hogy milyen szakmát tanuljatok, fogadjátok meg tanácsunkat, jelentkezzetek

TEXTILKIKÉSZÍTŐ szakmunkástanulónak.

E szép szakma egyik ágát, a TEXTILFESTŐ ÉS -KIKÉSZÍTŐ szakmát egyaránt ajánljuk LÁNYOKNAK ÉS FIÚKNAK, másik ágát, a TEXTILNYOMÓ szakmát csak FIÚKNAK.

Szakmunkástanulóink tanulmányi ösztöndíja 160—600 Ft között mozog, a tanulmányi eredménytől és az évfolyamtól függően. A társadalmi ösztöndíj két részből áll. Alapösztöndíjból, mely havonta 450—500 Ft, és tanulmányi pótlékból, ami a tanulmányi eredménytől függően változik, az alapösztöndíj 30—50%-a lehet. Tanulmányi pótlékot a közepes vagy annál jobb tanulók kapnak.

Vidéki tanulóink kollégiumi elhelyezéséről gondoskodunk. Az elméleti oktatás a Than Károly Vegyipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézetben, a gyakorlati oktatás tanműhelyben, majd a vállalat gyáraiban történik.

I. éves tanulóink 1500 Ft értékben ruházkodási segélyt is kapnak.

Érdeklődésre részletes — színes képekkel tarkított — tájékoztatót küldünk.

Jelentkezni, érdeklődni lehet.

BUDAPRINT PAMUTNYOMÓIPARI VÁLLALAT
személyzeti és oktatási főosztályán,
Budapest III., Fényes Adolf u. 19—21. — 1036
Telefon: 687-834

BUDAPRINT BUDAPEST

FIGYELEM!

PATEX

Az 1984—85-ös tanévre a 14. életévüket betöltött és általános iskolát végzett

lányokat szövőnek; fiúkat villanyszerelő, forgácsoló, szerkezeti lakatos, textilipari gépszerelő

szakmákra beiskolázunk szakmunkástanulónak.

Tanulmányi idő: 3 év.

Juttatások: villanyszerelő, műszerész szakmában 250 Ft,
a többi szakmában 500 Ft társadalmi ösztöndíj,
ezenkívül a tanulmányi eredménytől függően 410—620 Ft tanulmányi ösztöndíj,
plusz 130 Ft jövedelempótlék.

Ingyenes munkaruha. Elhelyezés kollégiumban. Ebédet 3 Ft-ért biztosítunk az iskolában és üzemi gyakorlat idejére a gyárban.

A vállalat termékeiből kedvezményes vásárlás évente egy alkalommal.

Kereseti lehetőség: a szakmunkásvizsga letétele után szövő munkakörben bérbesorolási kategóriától függően alakul a kereset.

A továbbtanulást támogatjuk.

Jelentkezni lehet személyesen hétfőtől csütörtökig 8—15 óráig.

Levélre részletes tájékoztatást küldünk.

Cím: PATEX Angyalföldi Szövőgyár 1135 Bp. XIII., Fáy u. 81—83.

PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK FIGYELEM!

- **Kőműves,**
- **ács-állványozó,**
- **bádogos-tetőfedő,**
- **villanyszerelő,**
- **vas- és fémszerkezeti lakatos,**
- **vízvezeték- és készülékszerelő,**
- **központi fűtés-, csőhálózat-szerelő,**
- **épületasztalos,**
- **padlóburkoló,**
- **hidegburkoló,**
- **szobafestő-mázoló**

szakmunkástanulónak jelentkezhetnek azok a fiatalok, akik a 14—17. életévüket 1984-ben betöltik és az általános iskolát elvégezték, illetve akik jelenleg a 8. osztály tanulói. Vidékieknek a tanulmányi időre TÉRÍTÉSMENTES TANULÓOTTHONT, KOLLÉGIUMOT, NAPI 3 Ft-ért teljes ellátást, tanulmányaikhoz szakképzett nevelőtanári felügyeletet és segítséget biztosítunk. Továbbá rendszeresen kedvezményes hazautazást, munkaruhát, ösztöndíjat, egyes szakmákban ösztöndíj-kiegészítést, valamint KŐMŰVES, ÁCS-ÁLLVÁNYOZÓ SZAKMUNKÁSTANULÓKNAK 500 Ft, a többi szakmában 250 Ft társadalmi ösztöndíjat fizetünk, amit szerződésben rögzítünk.

Különböző sportolási és kulturális lehetőséggel várjuk a jelentkező fiatalokat.

FŐVÁROSI

3. SZ. ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT BUDAPEST, XIII., LEHEL U. 10-A.

Személyes és levélbeli érdeklődésre részletesen válaszolunk. Pontos címünk: Főv. 3. sz. Építőipari Vállalat szakoktatási csoport, Bp. XIII., Lehel út 10/a. Telefon: 494-300/121 mellék.

GYERTEK HOZZÁNK!

Otnapos munkahéttel dolgozó gyárunkba jó kereseti lehetőséget nyújtó fonó-szövő szakmára lányokat, villanyszerelő, lakatos, textilgépszerelő szakmára fiúkat szerződtetünk SZAKMUNKÁSTANULÓNAK, akik az 1983/84-es tanévben fejezik be az általános iskolát.
A TANULÓIDŐ 3 ÉV.
A tanulóidőre ingyenes kollégiumi elhelyezést és teljes ellátást biztosítunk.
A havi ösztöndíj a tanulmányi eredménytől függően 900—1120 Ft között van. Az utolsó évben már teljesítménybérben kerülnek elszámolásra.
A szakmunkásvizsga után ifjúmunkásaink — a lányok leányszállón, a fiúk albérletben kerülnek elhelyezésre.
Jelentkezés levél útján „szakmunkástanuló" hivatkozással történik.
Pamuttextilművek Budai Gyára
személyzeti osztály
Budapest, XI. ker. Hauszmann A. u. 20.
Levélcím: 1502 Budapest, Pf. 43.

PAMUTTEXTILMŰVEK PATEX BUDAPEST

A MAHART Hajójavító Vállalat szakmunkástanuló felvételt hirdet a következő szakmákban:
szerkezetlakatos (hajóépítő), hegesztő, csőhálózatszerelő, ács, asztalos, villanyszerelő, festő-mázoló, géplakatos (motorszerelő), esztergályos.
Juttatások:
munkaruha, kedvezményes étkezés, kollégiumi elhelyezés, III. évben teljesítmény (szakmunkás) -bérezés, társadalmi tanulmányi ösztöndíj, szerződés esetén állandó kedvezményes vasúti igazolvány.
Üzemeink vannak: Budapesten, Dunaharasztin, Szegeden.
Jelentkezni lehet a vállalat személyzeti és oktatási osztályán, Bp. Pf. 1325 vagy Bp. IV. Népliget Tel.: 697-777. Szegedi üzemünkben: 6753 Szeged-Tápé.

TÖPRENGŐ

MINDEN REJTVÉNY MÁS

Mindegyik rejtvény más-más formájú és témájú. Ki-ki kedve szerint válogathat belőlük.

A rejtvények megfejtését lehetőleg postai levezőlapon küldd be. Ha csak kettőt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson. Beküldési határidő: november 8. Címünk: Budapest Jászai Mari tér 5. – –1397. A borítékra vagy levelezőlapra írd rá: „TÖPRENGŐ".

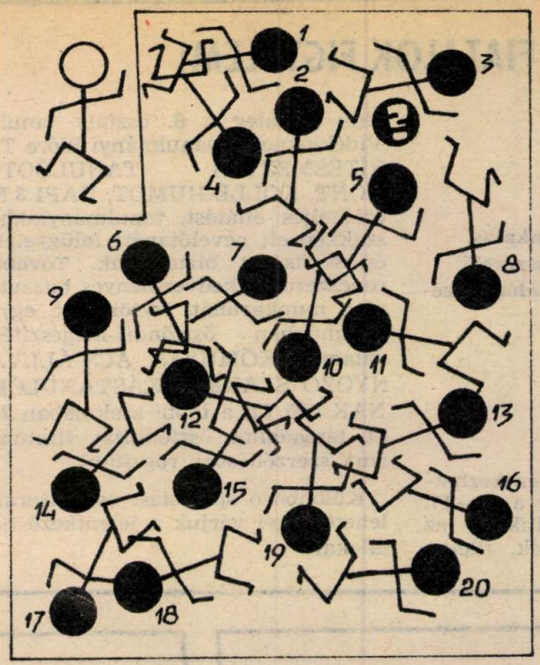

IZGŐ-MOZGÓK. Húsz pálcikagyerek izeg-mozog a rajzon. Vajon melyikük az, amelyik pontosan azt a mozdulatot végzi, mint az, amelyik a vonalon kívül van?

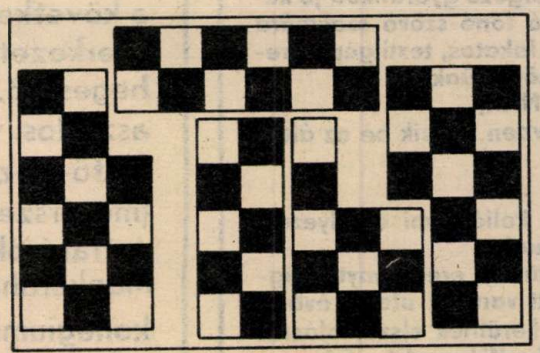

Lehetséges? Vajon ebből az öt, kockás síkidomból össze tudsz-e állítani egy szabályos sakktáblát?

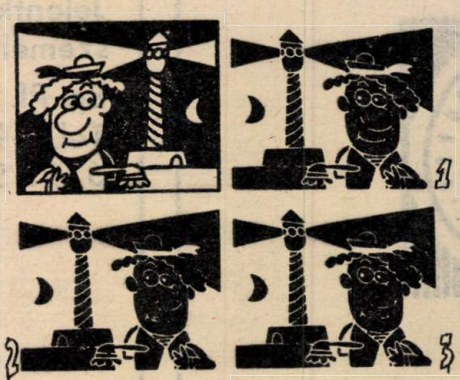

MELYIKBŐL? A bal felső képet vajon melyik negatívból készítették?

NÉVJEGYEK. Mi a foglalkozása a négy névjegy tulajdonosának? Megtudod, ha a névjegyek betűit megfelelő sorrendbe rakod.

BEZA NAGY REZSŐ

GENETUS ERIK

FŐZŐ ENDRE

S. MER TERKA

NYERTESEK

A 23. szám rejtvényeinek megfejtéséért jutalmat kapnak: Aranyosi Erika, Bp. XX.; Bakos Adrienne, Bp. XXII.; Gálica József, Bp. VII.; Mácsai Adrienn, XIX.; Wagner Attila, Budapest, IV.; Balla András, Miskolc II.; Berta Anikó, Dévaványa; Elek Mariann, Berettyóújfalu; Ferencz Zsolt, Nagykálló; Gömböcz Elvira, Répcelak; Kelemen Erika, Jászárokszállás; Kocsis Krisztina, Zalaegerszeg; Krajcsovszki Annamária, Kondoros; Lex Attila, Gyöngyös; Nagy Ágnes, Sümeg; Rátvai Dezső, Csávoly; Somodi Gabriella, Törtel; Steczina Ottília, Pannonhalma; Szabó Szilvia, Szeged; Szigetvári Csaba, Sárospatak.

BETŰ ÉS KÉP. Ha megfejted mind a két rejtvényt, megtudod, hogy valamiben van-e közük egymáshoz.

Poszter-játék

Az APISZ és a Pajtás közös pályázata. Az APISZ boltjaiban árusított füzetcsomagokban egy űrlapot helyeztünk el. Erre kell felragasztani hétről-hétre a Pajtásban mindig ezen a helyen, ezzel a címmel megjelenő fotót. Aki valamennyit kivágja és felragasztja, majd elküldi szerkesztőségünkbe a tanév végén, az 1984 júniusában részt vehet játékunk nyilvános vetélkedőjén, találkozhat kedvenceivel és értékes ajándékokat nyerhet. Érdemes velünk játszani!

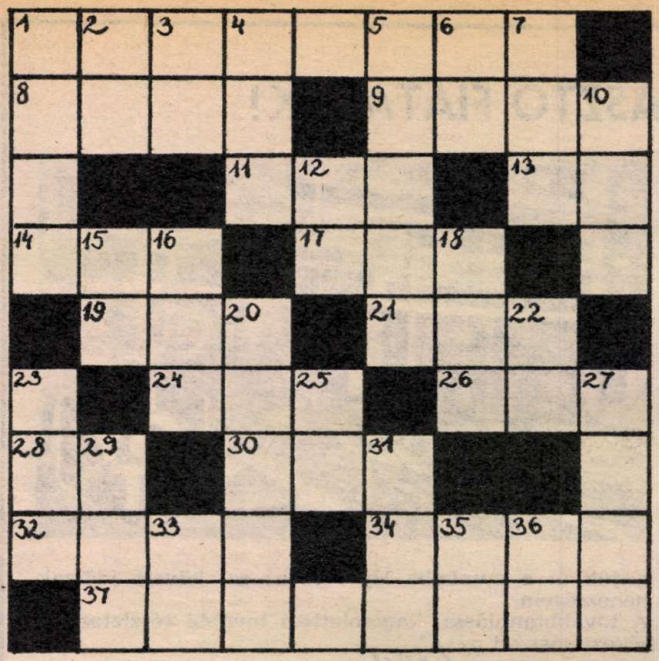

ITT VAN AZ ŐSZ. Petőfi Sándor versének egyik szakaszában így ír az őszről: „Szeméből is látszik, hogy csak..." A mondat folytatását a vízszintes 1. és 37. sorokban találhatod meg.

VÍZSZINTES. 1. A vers folytatása (zárt betű: S.). 8. A javít ellentéte. 9. Iskolai büntetés. 11. Fürdő németül. 13. Gyilkol. 14. Ez is az emberhez tartozik. 17. Kézen, lábon is van. 19. A vers tartozéka. 21. Használhatetlen növény. 24. Friss újság. 26. Októberben is van! 28. Innen jut el valaki az óceánig. 30. A halogének csoportjába tartozó elem. 32. Lónév. 34. ...szemcse (Tolna megyei község). 37. A vers befejező része.

FÜGGŐLEGES. 1. Nagy írónk keresztneve (Tamási). 2. A leghasznosabb háziállat. 3. Marjai Nándor. 4. Kevert bot. 5. Rossz szellem. 6. Szolmizációs hang. 7. Fontos eszközünk. 10. A köt ellentéte. 12. Osztrák és belga autók jelzése. 15. Ugyanaz, mint a vízszintes 28. 16. Tisztítópor. 18. Ferencvárosi focista (Tibor). 20. Emlős állat. 22. Zeneszerszám kezdete! 23. Megfagyott harmat. 25. A vakáció vége! 27. Régies reggel. 29. Rántás lesz belőle! 31. Német névelő. 33. Helyhatározórag. 35. Részvénytársaság. 36. Azonos betűk.

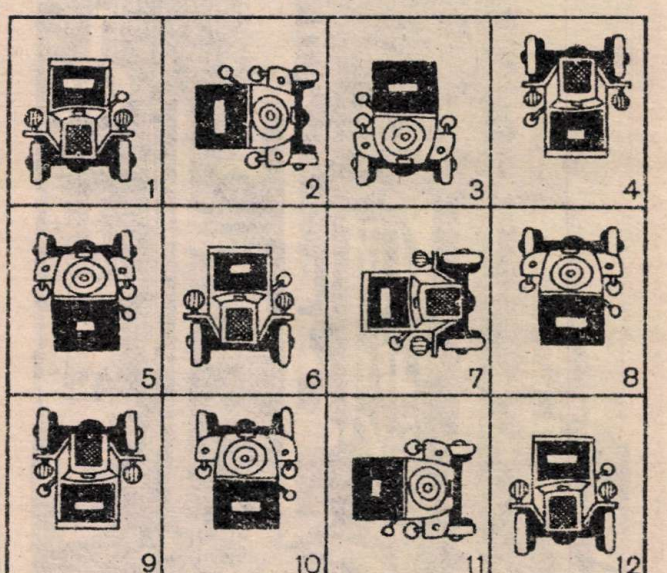

RÉGI AUTÓK. Elölről és hátulról láthatók ezek az automatuzsálemek. Vajon melyik első és hátsó rész tartozik egybe?

CSAK EGY SZÓ. Milyen összefüggés lehet e kismadár és az öregember között? Ne gondolj hosszú történetre, hiszen a kettőjük közötti kapcsolat csupán egy összetett szó.

HARMINC. A felsorolt számjegyeket helyezd el az ábrán úgy, hogy a három-három szám összege vízszintes, függőleges és átlós irányban is 30 legyen.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 17.

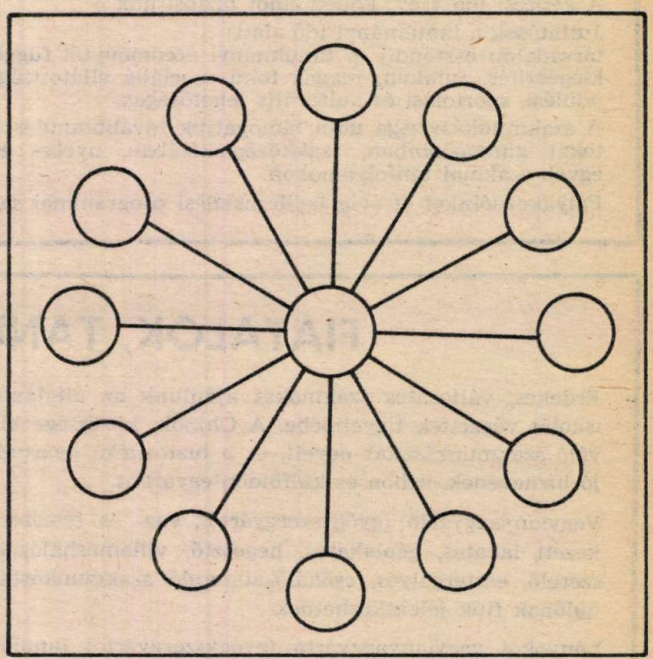

A 23. SZÁM MEGFEJTÉSEI

OSZTRÁK KÉPESLAPOK: 6–3, 3–11, 11–4, 4–9, 9–7, 7–5, 5–8, 8–2, 2–10, 10–12. – HEGYCSÚCSOK: A 4807 méter magas a Mont Blanc. – ISMERED-E EURÓPÁT? 2, 2, 1, 1, X, X, 1, 2. – MELYIK ÚTON: a 4-esen. – RAKD ÖSSZE: A Népstadion. Mindegyik részletet fel kell használni. – NÉGY ORSZÁG: Svájc nem szerget. – VONALKERESŐ: Amazonas, Antarktisz.

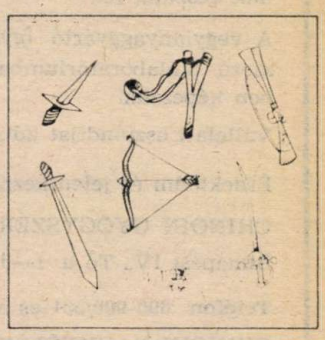

MÚZEUMI TÁRGYAK: Az itt látható fegyvereket már csak a hadtörténeti múzeumok őrzik. Kivéve egyet. Melyiket?

KEDVES PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK!

Vár benneteket az *Egyt*

Gyógyszervegyészeti Gyár közössége, gyertek hozzánk szakmát tanulni!

A gyógyszergyártás a korszerű berendezések mellett a jól képzett, lelkiismeretesen dolgozó szakemberek munkáját is igényli.

Általános iskolai végzettséggel várjuk jelentkezéseteket a következő szakmákra:

vegyianyaggyártó, hegesztő, központifűtés- és csőhálózatszerelő, vízvezeték és -készülékszerelő, anyagmozgatógép-szerelő, géplakatos, vegyigép-szerelő, vas- és fémszerkezeti lakatos, épületvillamossági szerelő, műszergyártó és karbantartó, elektroműszerész, szobafestő-mázoló-tapétázó, padlóburkoló, csatornamű-kezelő, kőműves, magasépítőipari ács-állványozó, bútorasztalos, esztergályos.

A képzési idő 3 év; kollégiumot biztosítunk. Érettségi bizonyítványt és szakmunkás-bizonyítványt egyszerre szerezhettek az általános vegyész szakmában.

A képzési idő 4 év; kollégiumot biztosítunk.

Juttatások a tanulmányi idő alatt:
társadalmi ösztöndíj + tanulmányi eredménytől függő kiegészítés, jutalom, magas fokú szociális ellátottság, üdülési, sportolási és kulturális lehetőségek.

A szakmunkásvizsga után támogatjuk továbbtanulásotokat gimnáziumban, szakközépiskolában, nyelv- és egyéb szakmai tanfolyamokon.

Pályakezdőinket öt évig beilleszkedési programmal segítjük át a munkába lépés és az azt követő időszak nehézségein.

A továbbtanulással kapcsolatban további részletes tájékoztatást ad az *Egyt*

Gyógyszervegyészeti Gyár oktatási osztálya.
Címünk: Budapest X., Keresztúri u. 30—38.
Levélcím: Budapest, Pf. 100. — 1475
Telefon: 836-702.
Jelentkezni lehet személyesen, levélben vagy telefonon.
Jelentkezéseteket előjegyzésbe vesszük.

Ne feledjétek — vár az *Egyt*

FIATALOK, TANULJATOK TOVÁBB!

Érdekes, változatos szakmákat ajánlunk az általános iskolát végzettek figyelmébe. A Chinoin közössége kiváló szakmunkásokat nevelt, ez a biztosítéka gyárunk jó hírnevének, itthon és külföldön egyaránt.

Vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó), vas- és fémszerkezeti lakatos, géplakatos, hegesztő, villamoshálózatszerelő, esztergályos, csőhálózatszerelő szakmunkástanulónak fiúk jelentkezhetnek.

Lányokat vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó) tanulónak veszünk fel.

A vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó) tanulókat korszerű tanlaboratóriumban, gyógyszeripari tanműhelyben képezzük.

Vállalati ösztöndíjat adunk.

Érdeklődni és jelentkezni lehet:

CHINOIN GYÓGYSZERGYÁR oktatási osztály
Budapest IV., Tó u. 1—5.

Telefon: 690-900/531-es mellék és

CHINOIN NAGYTÉTÉNYI GYÁREGYSÉG
személyzeti osztály

Budapest XXII., (Nagytétény), Bányalég u. 2.
Írásbeli jelentkezés: Budapest, Pf. 49. — 1780

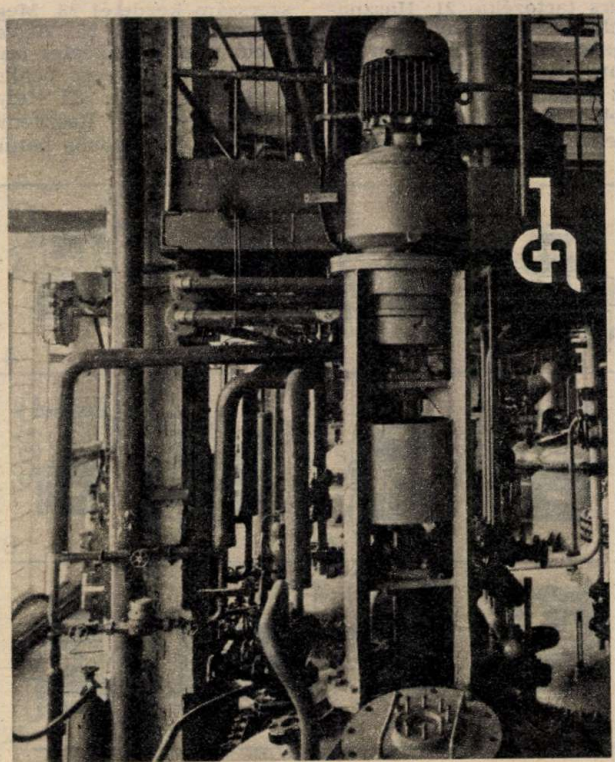

A szelence titka

Szöveg: Bedő István
Rajz: Endrődi István

9

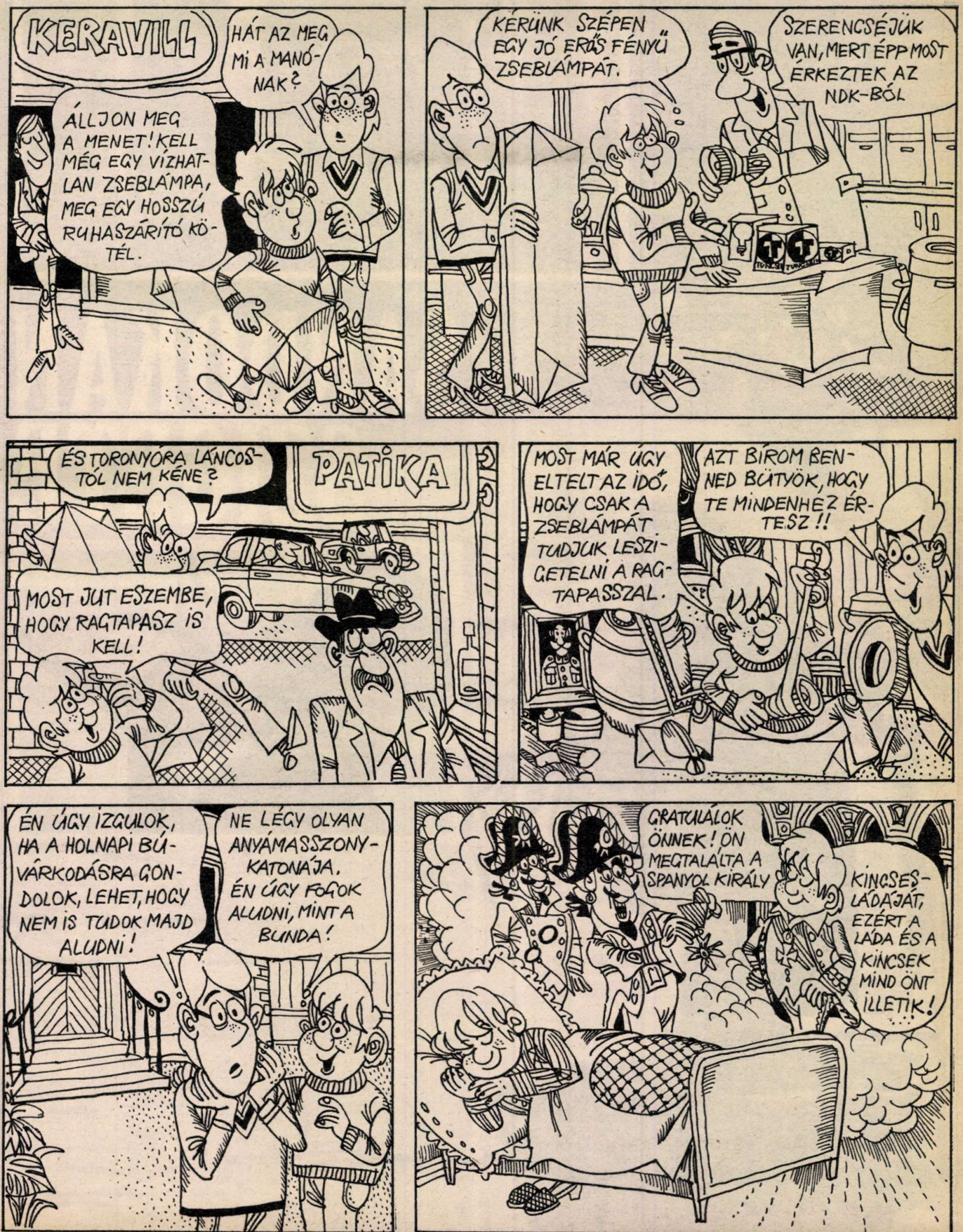

FOLYTATJUK

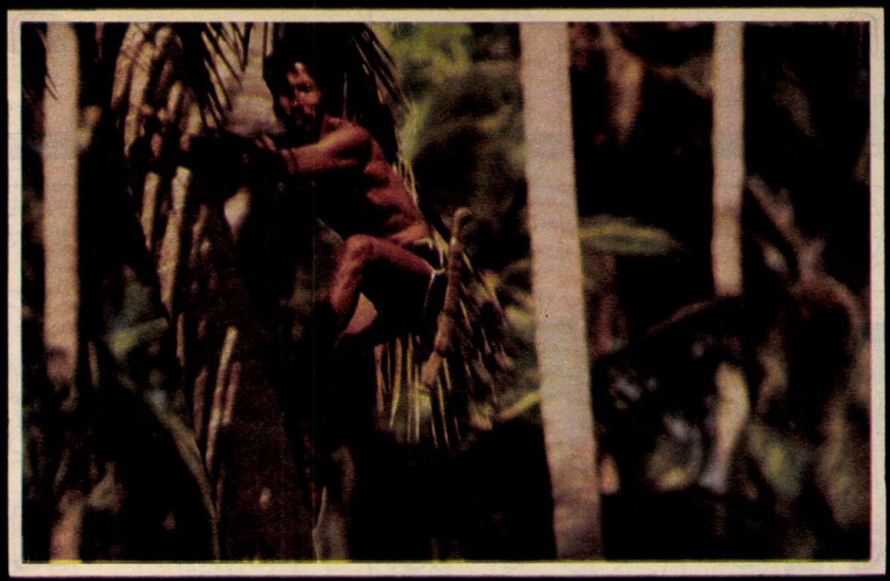

SANDOKAN SZIGETE

Sandokan tehát ismét legyőzhetetlennek bizonyult.

Igaz, elveszítette a seregét, a támaszpontul szolgáló Mompracem szigetét, amely a szabadság szigete is volt egyben a malájföldet elborító angol uralom „tengerében", és elveszítette az elbűvölő Mariannát is. Ő maga azonban tovább él és vele együtt tovább él az elszántság a harcra, a remény a szabadságra.

Hogy maga Sandokan valóban létezett-e? Lehetséges. De hogy nem rendelkezett ennyi emberfeletti tulajdonsággal, az egészen bizonyos. A monda sok-sok „maláji tigris" képességeit sűrítette egyetlen személybe. és teremtett ezzel jelképet.

Hasonló hősöket úgyszólván valamennyi nép mondavilágában találhatunk, mert a történelem során valamennyi nép került olyan helyzetbe, amikor vagy a saját zsarnokai vagy az idegen elnyomók ellen kellett küzdenie.

Sandokan legendája ebből a szempontból nagyon is valóságos. A térképen ma is megtalálható Labuan és Mompracem szigete, bár ez utóbbit azóta Kuraman-nak hívják. És persze valóságos az a történelem is, amelynek során a paradicsomi szépségű maláj szigetek népe szinte állandó harcban állt saját, emberi életmódjáért.

Már az európaiak megjelenése előtt, egészen a XVI. századig „önellátók" voltak önkényurakból. Abban az időben a helybeli szultánok tették pokollá a paradicsomot. Méghozzá olyan hatásosan, hogy amikor 1511-ben India alkirálya, a portugál Albuquerque tengernagy megjelent hajóhadával a maláj partok előtt, a bennszülött lakosság valóságos felszabadítót látott benne.

Az álom persze rövid volt, az ébredés pedig keserves. A portugál gyarmatosítók kincsekért és fűszerekért jöttek, és cserébe helyőrségeket meg helytartókat hagytak hátra.

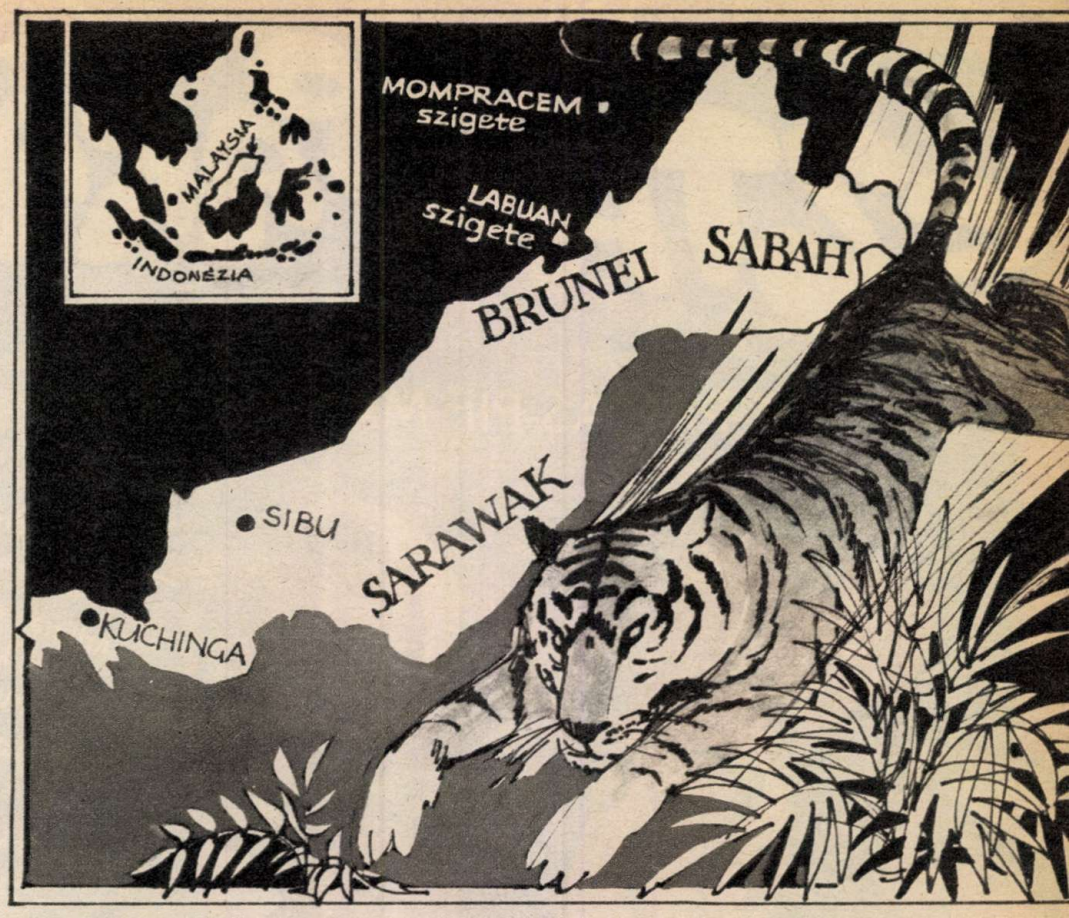

A holland hódítók 1641-ben jelentkeztek Tasman kapitány személyében. Ez a Tasman kapitány igazi tengeri farkas volt olyan, amilyennek a kalandregények általában a tengeri farkasokat ábrázolják. Részeges volt, kegyetlen és célratörő. A maláj lakosság pedig hamarosan érezhette, hogy ez az ember — a seregével együtt — szárazföldi farkasnak sem utolsó.

A brit birodalom, amely akkoriban már a világ összes tengerein kezdett egyeduralkodóvá válni, 1795-ben jutott el a világnak erre a tájára. Angol csapatok szálltak partra Burmában, és ha már arra jártak, meghódították malájföldet is. Erre igen kedvező alkalmat kínált az a körülmény, hogy Európában a mind jobban kibontakozó francia hódítások elérték Hollandiát is, amely ily módon gyarmatai nagy részét sem volt képes „megvédeni" többé. A Kelet kincseinek kiaknázására alakult angol Kelet-Indiai Társaság mohó kezei tehát — India után — szabadon turkálhattak ezen a vidéken is...

Ám az angolokra is hasonló sors várt. A második világháborúban, amikor a szigetország fő erőit a hitleri Németország elleni harc kötötte le, az Ázsia bekebelezésére indult japán seregek megszállták a maláj szigeteket is.

A trópusi édenkert bennszülött lakossága tehát nagyjából annyit észlelt a világtörténelem változásaiból, hogy éppen melyik elnyomó hatalom zászlajának árnyékában kell élnie.

És persze arról, hogy éppen kik ellen kell harcolnia!

Mert a portugál, holland, angol, japán megszállás évei alatt természetesen egyetlen percre sem szünetelt a „maláji tigrisek" ellenállása. A hegyekben, a mocsaras tengerpartokon, az áthatolhatatlan dzsungelekben, az apró, eldugott szigeteken újabb és újabb Sandokánok születtek.

Ám az egyéni bátorság és hősiesség mellett mind nagyobb szerepet játszott az egyre szélesebb körű, egyre szervezettebb függetlenségi harc, melynek képviselője az 1947-ben megalakult Egyesült Népfront lett.

A mind egységesebbé és erősebbé váló ellenállási mozgalom eredményeként az angolok — akik a japánok világháborús veresége után tértek vissza — 1957-ben kénytelenek voltak megszüntetni az ország gyarmati helyzetét...

Legalábbis jogilag.

Mert gazdaságilag a mai Malaysia — mint a Brit Nemzetközösség tagja — továbbra is igen erős angol befolyás alatt áll. Az ásványi kincsekben igen gazdag ország termelésének és kereskedelmének mintegy 50 százalékát ma is angol cégek ellenőrzik.

A harcot tehát Sandokan késői unokái sem tekinthetik még véglegesen befejezettnek...

Cs. G.

SZTÁRPARÁDÉ

A PAJTÁS-PIF MAGAZINBAN!

— Kedvenceidről poszter-album 44 oldalon!
— Artúrral, a kis szellemmel francia kastélyokban „kísértettünk"
— Ki bújt bele Miss Röfi bőrébe?
— A szupersztár
— Sandokan — Sándorkám

Megjelent a Pajtás-Pif Magazin!

MOSOLYSZÜRET

(2–3. OLDAL)

FOTÓ: WÁGNER MARGIT

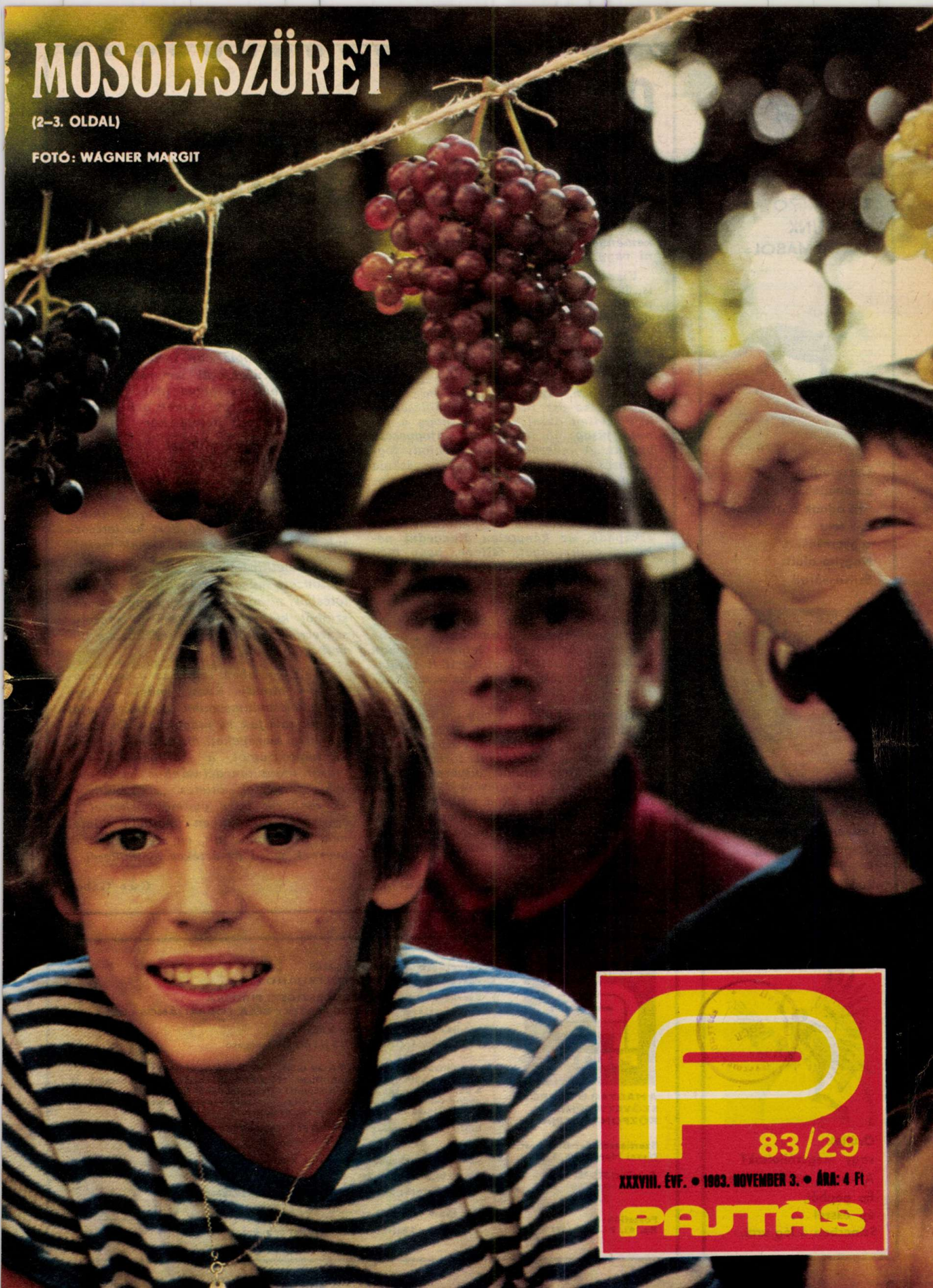

83/29

XXXVIII. ÉVF. • 1983. NOVEMBER 3. • ÁRA: 4 Ft

PAJTÁS

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

Összefogtak a felnőttek. Mit adnak a gyerekek? Egy falu a gyerekekért. Nagyító alatt: Szilvásvárad

Testvérek a pályán. Öcsém, a tehetség. A világbajnok Rummenigge véleménye Michael Rummeniggéről

Őrültek vagy megszállottak? A levegő modern hőse. Ép gépből, ép ésszel... Színesben a lég urai.

margó

MOSOLYSZÜRET

A természet semmit sem ad ingyen, keményen megdolgoztatja azt, aki aratni vagy szüretelni akar...

Viszont a szüret alkalmat kínál arra is, hogy cseppnyi ötletességgel egészen parádés murit csapjunk. Ahogyan például a gyomaendrődi iskolások tették. A forgatkönyv — mint minden, ami nagyszerű — egyszerű. Almát és szőlőt kell lopni, méghozzá úgy, hogy a csőszök ne vegyék észre. Persze nem a határban. Az iskolaudvar van teleaggatva az ősz zamatos gyümölcseivel, kifejezetten azzal a céllal, hogy a tanulóifjúság jó étvággyal elfogyassza azokat. A csőszök — akik valódi foglalkozásukra nézve szintén az iskola tanulói — csupán a móka kedvéért riogatják a boszorkányos kezű, és kitűnő étvágyú „tolvajokat". Meg persze azért, mert ők is szeretik a gyümölcsöt. Akit elkapnak, az kénytelen átengedni nekik a zsákmányát, feltéve, hogy még nem sikerült beleharapnia. Mert ha megtették, akkor rajtuk már a csősznek nincsen hatalma.

Mindehhez a Saragossa Band és az Ottawan kellemes diszkózenéje szól az ablakból. Az előzetes letartóztatásban lévők egy kötéllel körülkerített területen sütkéreznek a tárgyalás megkezdéséig.

Közben felfedezünk egy igazán fedhetetlennek látszó arcot is a foglyok között. Róza Vendelt, a csapatvezetőt. Még ilyet...! Ráadásul töredelmesen bevallja, hogy annál súlyosabb az ő vétke, mert „visszaesőnek" számít. Már tavaly is ott ült a vádlottak padján, és a bíróság igen kemény ítéletet sózott a nyakába. Két dióra térdepelve kellett Allahot dicsőítenie, természetesen törökül.

Mindenesetre nem szeretnénk a bőrében lenni. Annál inkább nem, mivel az ügyész is, a hivatalból kirendelt védő is régóta ismerik már. Tavaly ilyenkor ugyanis még Kiss Pál is, meg Dobó Katalin is az iskola tanulói voltak. A tárgyalás elején ez derül ki az ügyész vészjósló szavaiból is. „Ezeket az arcokat mintha már láttam volna valahol!" A továbbiakban ismerteti a vádat, majd végezetül ismeretlen ókori jogászok bölcsességéből idéz: „El nem rejti azt a fenyves, akinek a keze enyves!" És szigorú ítéletet kér.

A védő megértőbbnek mutatkozik. Ártatlan csínyről beszél, amelyet a szertelen ifjúság számlájára ír, mert egyébként: „Megannyi ma született bárányról van szó. Palántákról, akiket óvni és gondozni kell, mert ha letiporjuk őket, satnya termést hoznak majd!"

Az ítélethirdetésből aztán remek kis rögtönzött műsor kerekedik, mert büntetésből mindenkinek egy-egy műsorszámot kell előadni. Erről a mosolyszüretről számolunk be képekben a következő oldalon.

— Az egészben talán az a legfontosabb — mondja Róza Vendel —, hogy ezt a sok vidámságot a gyerekek saját maguk találták ki maguknak. Ők osztják ki a szerepeket, ők állítják össze a diszkóprogramot, a „tárgyalás" és a műsor utáni táncdélutánhoz, saját maguk szerveztek ötletes „szív-küldi"-t, ők rendezik be a gyümölcsöskertet... egyszóval mindenben önállóan döntenek. Úgy gondoljuk, egyszer ennek is beérnek majd az értékes gyümölcsei.

Cser Gábor

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987
321-988
321-989

Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES
Főszerkesztő-helyettes: FÜLEKI JÁNOS
Szerkesztő: BŐCS FERENC, SZIGETI PIROSKA
Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065 Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj: egész évre 139,50 Ft I. félévre 77,50 Ft II. félévre 62 Ft

83.2681 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030-9583

INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Íme a mosolyszüret néhány pillanata. Szó, ami szó, ennyi vidám, gondtalan arcot ritkán lehet látni egyetlen bírósági tárgyaláson, bár az ítéletek tekintetében a bíróság igen találékonynak bizonyult. Az igazságszolgáltatás végeztével aztán mindenki táncra perdült . . .

Fotó: Wagner Margit

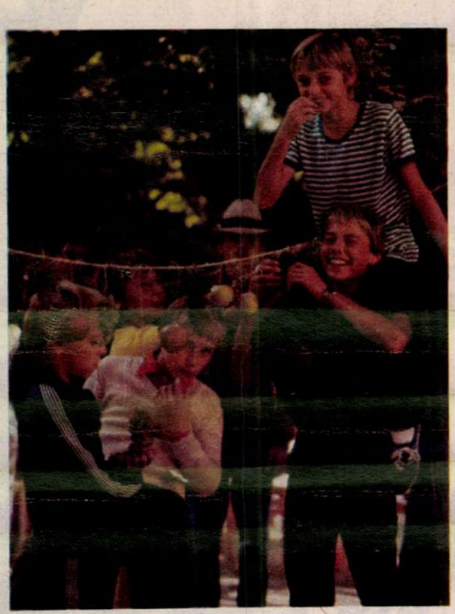

„... Királyok, hercegek, grófok,
Naplopók és burzsoák.
Reszkessetek, mert feltámadt,
Az elnyomott proletár ..."

(A Nagy Októberi Szocialista Forradalom egyik legnépszerűbb dala)

FÖLDINDULÁS

A XIX. század folyamán valahogy felgyorsult az idő. Sohasem sejtett változások, felfedezések egész sora döntötte halomra az addig megingathatatlannak vélt természettudományos és társadalmi „igazságokat".

A fizikában Lomonoszov és Lavoisier anyagmegmaradási tétele vívta éppen — nem is annyira tudományos, mint inkább világnézeti — harcát.

Egy tétel ugyanis, amely azt állítja, hogy az anyag elpusztíthatatlan, nyilvánvalóan azt is állítja, hogy teremthetetlen is, ez pedig évezredes dogmák cáfolatát jelenti.

Faraday és Maxwell az elektromosság anyagi természetét bizonyítják, Watt megalkotja az első gőzgépet.

A kémiában Mengyelejev elkészíti a kémiai elemek periódusos rendszerét, amellyel nem kisebb tényt fedez fel, mint az elemek egymásba való átalakíthatóságát, végső soron a világ anyagi egységét.

A biológiában Darwin nézetei kavarnak vihart. Mindez teljességgel érthető, hiszen a nagy angol tudós olyasmit merészel állítani, hogy a növény- és állatfajok nem egyetlen teremtési aktus, hanem hosszú, évmilliókon át tartó fejlődés eredményei, és ez alól a „halhatatlan lélekkel" megáldott ember sem kivétel! E. Fischer pedig a növényi, állati és emberi fehérjék szerkezetének azonosságát vizsgálva, sőt egyes aminosavakat mesterséges úton, kémcsőben előállítva, magának az élet eredetének misztikus tételeit tette kétségessé.

A lista persze korántsem teljes, a század valamennyi korszakalkotó felfedezését szinte lehetetlen felsorol-

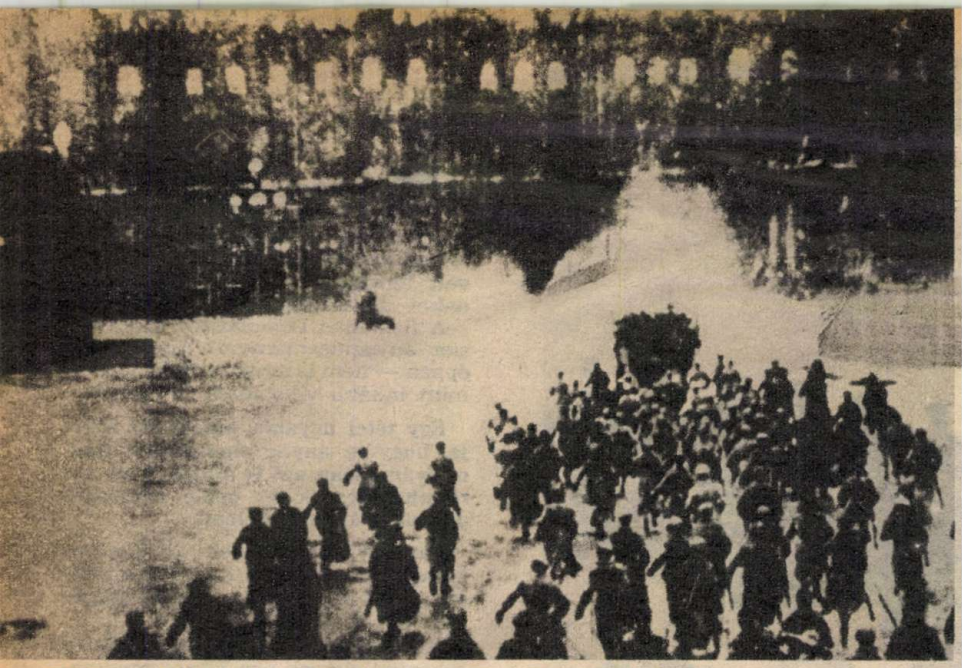

Két korszak határán... Megindul a roham a Téli Palota ellen

ni. A lényeg az, hogy mindez óriási lendületet adott a termelőerők fejlődésének. A tőkés árutermelés, az ipar, a mezőgazdaság, a kereskedelem, a közlekedés, a hírközlés színvonala minden korábbi elképzelést messze felülmúlt. A polgárság végképp ráébredt erejére és lehetőségeire. Meginogtak a trónok, feleslegessé és értelmetlenné váltak a nemesi és az egyházi kiváltságok. Polgári forradalmak, függetlenségi harcok söpörtek végig Európán.

Ám a polgárságnak hamarosan rá kellett döbbennie arra, hogy mégsem mindenható. A tőkés társadalmi rend újabb, minden eddiginél súlyosabb ellentmondásokat szült. A gépesített nagyipar és mezőgazdaság, a szabad kereskedelem révén felhalmozott

mesés vagyonok az egyik oldalon, a dolgozó tömegek embertelen kizsákmányolása és nyomora a másikon. Azoké a tömegeké, akik — egyéb árujuk nem lévén — csupán a munkaerejüket vihették a piacra.

És ezeket a tömegeket a legkevésbé sem elégítették ki a polgári átalakulás vívmányai. A lyoni selyemszövők felkelése csaknem országos méretűvé duzzadt Franciaországban. Angliában 1834-ben megalakult az első szakszervezeti szövetség, és Robert Owen vezetésével sztrájkot szervezett a 8 órás munkanap bevezetéséért. Terjednek az igazságos társadalomról szóló tanítások, elképzelések.

A szocializmus tudományos elméletét Marx és Engels dolgozza ki a század közepén. Rámutatnak, hogy az emberiség egész eddigi története az osztályharcok története, és a munkásosztály történelmi szerepe éppen abban áll, hogy osztályok nélküli társadalmat hozzon létre. Ennek pedig legfontosabb eleme a termelőeszközök magántulajdonának megszüntetése. Erre tett hősies kísérletet a párizsi munkásság 1871-ben...

A változások vihara természetesen Oroszországot is elérte, és a cárok sziklaszilárdnak hitt trónja is repedezni kezdett. 1816-ban demokratikus érzelmű katonatisztek létrehozzák a Honmentő Szövetséget (dekabristák), és nem kisebb reformokat követelnek, mint a jobbágyrendszer eltörlését és demokratikus alkotmány bevezetését. Felkelésüket 1825-ben I. Miklós cár leveri. 1903-ban az orosz szociáldemokraták II. kongresszusán, Londonban, a többség (bolsevik) Lenin vezetésével marxista programot fogad el a kisebbséggel (mensevik) szemben. 1905-ben az orosz—japán háborúban elszenvedett vereségek és

a növekvő nélkülözés hatására a végsőkig fokozódott elkeseredés forradalmi felkeléshez vezet. Ezt 1907-ben leverik ugyan, ám a cárizmus „sebei" többé már nem gyógyíthatók.

1912-ben Lenin irányítása alatt megalakul az önálló bolsevik párt, és megkezdődik a közvetlen felkészülés a munkások és parasztok államának megteremtésére.

1917-ben a forradalom első, polgári hulláma elsöpri II. Miklós cárt. Mindezt azonban csak a munkásság aktív közreműködésével képes véghezvinni, ezért az Ideiglenes Kormány mellett a munkások és katonák küldötteiből álló tanácsok (szovjetek) is jelentős szerephez jutnak az államhatalom gyakorlásában. Az így létrejött kettős hatalom azonban mindössze októberig tart...

És október 25-én — a Gergely-naptár szerint november 7-én — a péterváli munkásság és a forradalom pártjára állt katonaság fegyveres felkelése révén új korszak kezdődött az emberiség történelmében. Megkezdődik a marxizmus—leninizmus elméletének gyakorlati megvalósítása. Megszületik a munkások és parasztok állama, az első döntő lépésként az osztályok nélküli társadalom felé vezető úton.

És megszületik az első törvény, amely mind a mai napig alapját képezi a Szovjetunió politikájának. Ez a törvény a „Dekrétum a békéről".

Amely napjainkban talán időszerűbb, mint valaha...

Cser Gábor

A még élő szemtanúk és résztvevők századunkkal egyidősek. A magyarok mindenképpen, sőt idősebbek, mivel katonaként kerültek az orosz frontra és hadifoglyok voltak, amikor rájuk köszöntött 1917 októberének vörös hajnala.

Hármójukkal találkoztam. Bakó Emillel, Karlovics Györggyel és Török Jánossal. Személyesen nem ismerik egymást, mégis hasonlítanak. Nemcsak tiszteletet keltő magas életkoruk hasonló, hanem töretlenül megőrzött hitük, meggyőződésük is. S szemük, hallásuk ugyan régóta nem éles, hangjuk már remeg, de a forradalmi tűz még most is fűti őket. Mint akkor, azon a vörös hajnalon, amikor a csillagot választották.

Török János: — 1916-ban, húsvét előtt, huszonegy éves koromban kerültem az orosz frontra. Előtte már két évet katonáskodtam és tizedesi rendfokozatot értem el. A cári katonák éppen támadtak. Olyan rettenetes tűzzáport kaptunk, hogy a konyhát nem tudták behozni a tűzvonalba. Megettük a tartalékot és aztán éheztünk. Körülöttünk halottak, sebesültek. Mi már nem fértünk a lövészárokba és a kihányt föld mögé hasaltunk le két sorban. Egyszer mondta az egyik szakaszvezető, hogy ne csak hátra, meg egymásra nézzünk, hanem előre is, mert ránk törhet az ellenség. Az előttem fekvő bajtársam fölemelte a fejét, és abban a pillanatban robbanó golyóval szétlőtték...

Megrémültem, majd ahogy kezdtem magamhoz térni, elgondolkoztam. Akkor már régen szervezett munkás voltam; 1913-ban léptem be az építőmunkások szakszervezetébe. Arra gondoltam: miért kell nekem lőnöm olyan emberekre, akiket nem ismerek, akikre nem haragszom? Azt kívántam, bárcsak megsebesülnék vagy esnék hadifogságba...

Két napba telt, amíg összeszedtük a halottainkat. Akkor elirányították onnét az ezredünket egy nagy folyó, azt hiszem, a Dnyeszter közelébe. Engem, tizenöt vagy húsz embert a kezem alá adva, előőrsbe küldtek. A folyó partján, a füzesben táboroztunk le. Jó idő volt, augusztus eleje. Éjfélig le

A CSILLAGOT VÁLASZTOTTÁK

kellett volna váltani bennünket, de még hajnalban is ott voltunk. Elküldtem egy katonát, nézze meg mi történt. Vissza sem jött. Akkor elment egy őrvezető. Ő hozta a hírt, hogy az ezredünk eltűnt. Valahová elvonult. Mi meg ott maradtunk kiszolgáltatva. Minden katonánál volt két deci rum a kulacsban, szárított kenyér, konzerv. Engedélyeztem, hogy elfogyasszák. S egyszer csak láttuk, hogy szemből nagy tömeg jön. Oroszok. Mint sötét felhő, úgy hömpölyögtek előre. Mit tegyünk? Mondtam az embereimnek, hogy aki akar, elmehet. Én maradok, elegem van a háborúból... A fegyvereket összeraktuk és vártunk.

Nem bántottak bennünket. A közkatonák rumot kértek tőlünk. Aztán jött egy kozák tiszt és elkísértetett bennünket hátra három-négy kilométerre. Ott már ezrével voltak német, osztrák, magyar katonák fogságban. Lovas kozák kísérettel elindultunk a hatalmas orosz birodalom belseje felé.

Egy kisvárosba értünk, ahol elszállásoltak bennünket. Másodmagammal egy nagyon szegény orosz családhoz kerültem. Oroszul még nem tudtam, így csak mutogattunk. Mindkettőnket meghívtak vacsorára. Főtt krumpli, só, tea volt a vacsora. A teához adtak kockacukrot. Talán az utolsó szem kockacukrukat, hiszen az a háborús években ritkaság volt. Nekünk a priccsen ágyaztak meg, ők meg a földre feküdtek...

Sok városon mentünk át, végül Caricinben, a későbbi Sztálingrádban kötöttünk ki. Volt ott vagy 30 ezer hadifogoly, magyar és mindenféle nép. A táborból adták ki a foglyokat munkára. Én egy színházban dolgoztam segédmunkásként. Ott voltam a forradalom kitörésekor is...

Karlovics György a Harkovhoz hatvan-hetven kilométerre levő liszicsanszki üveggyárban dolgozott, Bakó Emil egy turkesztáni hadifogolytáborban élt 1917 októberében. Körülöttük megváltozott a világ. Megmaradt azonban az éhínség.

Nekik mégis adtak

Caricinben Török Jánosék is éheztek.

— Nagy volt az éhínség, a táborban is, kint a városban is. Sok orosznak még kenyér sem jutott. Javasoltam, hogy próbáljanak a foglyoknak több élelmet adni, az biztos jó hatással lesz rájuk. Gyűjtést szerveztünk, az iskolások perselyekkel járták a várost. Szép összeg összegyűlt és ebből javíthattunk az étkezésen. A jóslatom bevált: az emberek, a magyarok látták, hogy az oroszoknak sincs mit enniük, nekünk mégis adnak. Akkortól kezdve tömegestől jelentkeztek a szerveződő Vörös Hadseregbe.

Török Jánost rendfenntartó osztagba osztották be, s megbízták őket, hogy a Don körzetében számolják fel a garázdálkodó ellenforradalmárokat. Rendkívül fontos és sürgős volt a feladat, mert a fehérek közül többen vöröskatona egyenruhába öltözve csoportosan fosztogattak és gyilkoltak.

— 1919 januárja végére a doni körzetet megtisztítottuk az ellenségtől, s akkor visszatértünk Caricinbe. Megtudtuk, hogy itthon is kitört a forradalom. A parancsnokság kihirdette, hogy aki akar, hazajöhet...

— Kijevből egy egész huszárezred indult volna haza, de Gyenyikin nagy erővel támadott. Ők ott maradtak Kijevet védeni — mondta Karlovics György. — 1918-ban a németek betörtek Ukrajnába, s felmentek egészen Pétervárig. A gyárakat becsukták, s minden becsületes ember vöröskatona lett. Én nemzetközi birgádba kerültem. Voltak ott magyarok, németek, románok, szlovákok. A háború előtt és alatt gyűlölködtünk. Igaz, inkább csak az uraink; én személy szerint nem haragudtam a szlovák vagy a román parasztra, munkásra. A nemzetközi brigádban váll váll mellett harcoltunk Szovjet-Oroszországért. Éreztük, ha győzünk, akkor előbb-utóbb otthon is győzhet a forradalom. Harkovban, Kijevben, Vinnyicában és még számos városban harcoltam. Rosztovban vettem részt a legnagyobb csatában. Angolok és amerikaiak próbáltak partra szállni. Hajóik lőtték a várost. Visszavertük őket, s fegyverzetük, felszerelésük nagy részét hátrahagyva elmenekültek.

Kun Béla mellett

Bakó Emil a forradalom kitörése után munkára jelentkezett.

— Taskent körzetében egy nyersolajtelepre osztottak be. Ez nagyon fontos üzem volt, mert az orosz vasutak, a mozdonyok nem fával és szénnel, hanem olajjal működtek. Az ellenforradalmárok persze meg akarták szerezni. Szervezetten ellenálltunk és biztosítottuk a telep munkáját.

1919-ben Moszkvába küldték pártiskolába.

— Azt hittem, hogy a pártiskola után hazaküldenek illegális munkára. Akkorra ugyanis leverték a Magyar Tanácsköztársaságot. Tizedmagammal azonban a déli frontra kerültem. Itt volt Kun Béla, a forradalmi haditanács tagja. Engem a biztonsági szolgálathoz osztottak be, és négy hónapig Kun Béla életére vigyázhattam. Folyton ott voltam a közelében...

Nehéz szolgálat volt. Sokan törtek a legyőzött magyar forradalom vezérének életére. Még Magyarországról is próbáltak utánanyúlni.

— Milyen ember volt Kun Béla?

— Közvetlen. Sokat dolgozott. Kemény ember volt. Forradalmár. Példaképünk volt, és az is maradt. És jelkép is. Személyében összekapcsolódott 1917 és 1919, Szovjet-Oroszország és a Magyar Tanácsköztársaság.

Szente Pál

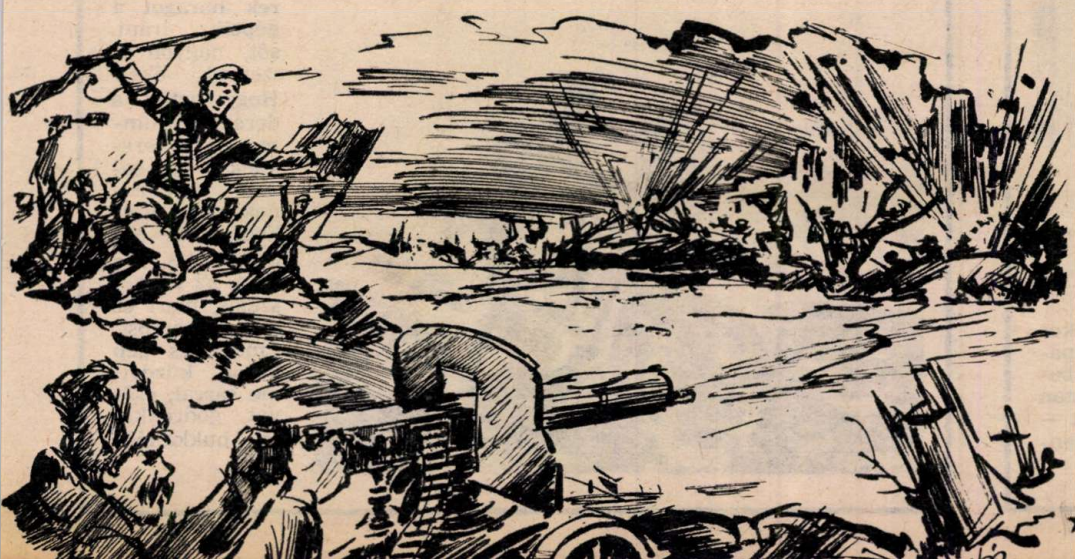

ZSIBONGÓ

TÜSKE

– Megalakítottuk az őrsöket – újságolta a fiú. – Előtte vitatkoztunk: egy padsor legyen egy őrs, vagy külön egy fiú-, egy lány- és egy vegyes őrs, vagy akik jóban vannak egymással, azok alkossanak egy-egy őrsöt...

– Te mit javasoltál?

– Semmit. Nekem mindegy – vonta meg a vállát. – Vagy talán nem így van?

– Kár, ha így van. Te veszítesz a legtöbbet...

(Szente)

VÁLTOZNAK AZ IDŐK

Boldogult őseink valamikor még a házak elé kirakott padokon ültek, s olvastak, beszélgettek, nézelődtek. Aztán megjelentek — és maradtak — az állványok... Olvasni azonban itt is lehet.

AZ ÉN PORTRÉM

Pontosan nem emlékszem, de talán még óvodás sem voltam, amikor a kezem ügyébe került az első sakkkészlet. Nos, akkor annyira megszerettem a játékot, hogy azóta szinte le sem tettem. Talán ennek köszönhető, hogy bár még csak ötödik osztályos vagyok, de már tagja lehetek a váli sakkcsapatnak. Izgalmas dolog a felnőttek között játszani. A körzeti bajnokságban sokat tanulhatok tőlük és már az is boldogság, ha az idősebbek ellen sikerül kiharcolnom egy-egy döntetlent. A múltkor, egy háziversenyen például tanácselnökünk, Bencze Gyula ellen tudtam patt helyzetig menteni a partit. Tudom, rengeteg türelem kell ehhez a sporthoz, s remélem sok örömöm lesz még a sakkban. Jaj, majdnem elfelejtettem bemutatkozni! Bucsik Andreának hívnak.

ALMASZÜRET

Gazdag volt a termés az alma hazájában, Szabolcs-Szatmár megyében, s örömmel is fogadták mindenütt az almaszüretre vállalkozó hetedikeseket és nyolcadikosokat. Ők meg örömmel mentek, s jutott minden téesz almásába egy-egy kollektíva. A fehérgyarmati Petőfi Sándor úttörőcsapat tagjai Méhteleken dolgoztak, közmegelégedésre. Egy napi keresetüket a kambodzsai, nicaraguai és palesztin pajtásaik megsegítésére ajánlották föl.

A TEREP LOVAGJAI

Nem éreznek ezek az emberek haragot a gépeik iránt, sőt, nagyon is szeretik őket. Hogy aztán a derék, brummogó kétkerekűek mégis sokat szenvednek és erőlködnek a nehéz, sáros pályán, az természetes, mert ez a motocross. Ember és gép közös küzdelme sárral, esővel, gödrökkel és bukkanókkal...

AZ ÖREG HALÁSZ ÉS A KIÁLLÍTÁS

A remek kis halászati múzeum a gyomaendrődi általános iskolában látható. Ladikok, hálók, varsák, horgok... mind-mind élethű kicsinyítésben, gondos aprólékossággal elkészítve. Aki mindezt létrehozta, Petrás Kálmán bácsi, a község régi halászmestere, aki egy érdekes mesterség tárgyi emlékeit örökítette meg ily módon az utókor számára. Az viszont mindenképpen az iskolát dicséri, hogy helyet adott a tanulságos látványosságnak.

EGY KORSZAK VÉGE

Nem, nem, szó sincs itt babonáról! Nem a rossz szellemektől, az elemi csapásoktól védi hat patkó a kis házikót, hanem egy kihalóban levő mesterség cégéreként került a homlokzatra. Az idős patkolókovácsnak már egyre kevesebb munkája akad...

TUDOD-E?

Százhetvenöt éve, 1808. november 3-án született Egressy (Galambos) Gábor színész, rendező, a Nemzeti Színház első együttesének egyik markáns egyénisége. Számos társulatban fellépett, beutazta az egész országot. 1848. március 15-én az ő tolmácsolásában hangzott el a Nemzeti dal című Petőfi-vers a Nemzeti Színházban. A színház első Shakespeare-előadására 1838. április 30-án került sor, amelyen színre került a Lear király. Ez volt Egressy jutalomjátéka. Korának legműveltebb magyar színésze volt, a színészet első magyar elméletírója.

POP-SAROK

A múlt heti rejtvény helyes megfejtése: Guruló Kövek — a Rolling Stones együttes — volt. Ők a műfaj egyik alapítói, akik már húsz éve az élvonalban vannak, és még ma is a legnépszerűbbek közé tartoznak. A rejtvénykép több mint tíz éve készült és megmondom őszintén, nem sokat változtak a fiúk. Különösen Mick Jagger nem változik, pedig már elmúlt negyven éves. Koncertjein még most is több kilométert rohangál, énekel, bizonyítva, hogy az „alapító tagok" sztárok 1933-ban is. A Rolling Stones zenekar a rockmuzsika blues hagyományait követte egész pályáján. Nagyon szeretném, ha a Pop-klubban többet érdeklődnétek a régebbi nagy együttesekről, hiszen legtöbbjük napjainkban is gyakori vendég a listákon. Ezzel pedig azt is elérnénk, hogy jobban megismernetnétek azokat a muzsikusokat, akiknek köszönhető ez a zene. Várom továbbra is fényképes leveleiteket a jó kérdésekkel, hogy minél szinvonalasabb legyen Pop-klub összeállításunk.

Dévényi Tibor

EGY KÉP — EGY MONDAT

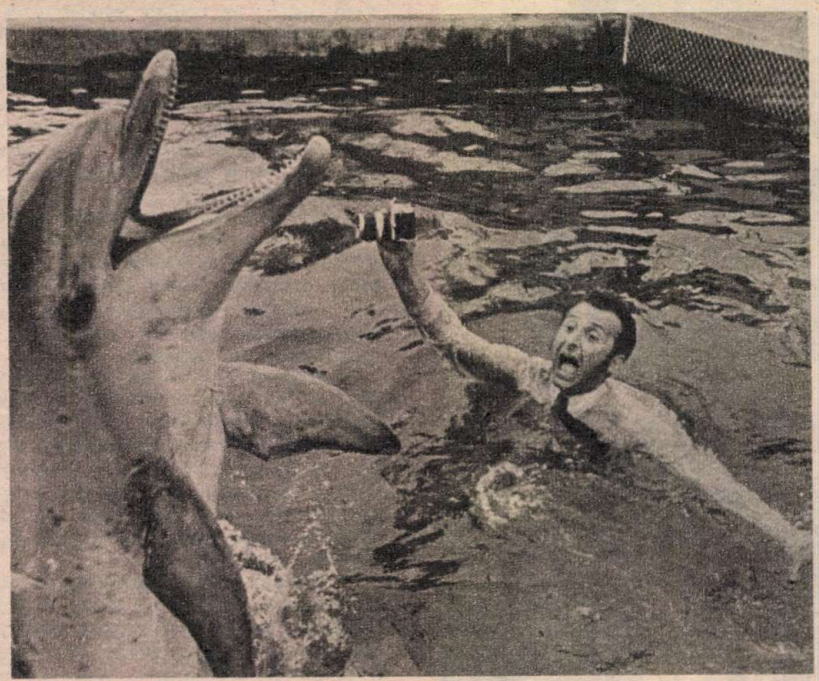

— Azt mondta, hogy mosolyogjak, s most mégsem fényképez?

ZSIBONGÓ

MONDJ VÉLEMÉNYT!

KIT ILLET A NYAKKENDŐ?

Szeptember elején új fiú érkezett az osztályba. A dolog több évvel ezelőtt történt. Akkor futott neki másodszor a hatodiknak, rövid idő alatt kiderült; tényleg nem lángész. Ha figyelt is az órákon, nehezen tanult. Tudta ő ezt magáról, épp ezért sokszor feleslegesnek is tartotta, hogy figyeljen.

Egy nap valahogy lekeveredett a falról a raj faliújsága. Meglazultak, eltörtek-repedeztek a vékony lécek, a tanítás végén még el is tűnt a használhatatlan tábla. Hiánya nem zavart senkit, a két nap múlva falra akasztott vadonatúj faliújság ellenben alapos meglepetést keltett. „Én készítettem" — mondta szégyenlősen az új fiú, aztán tömött táskájából elővett tíz-tizenkét Delfin-kötetet. Berakta őket a rajkönyvtár szekrényébe, hogy vigye, olvassa, akinek kedve támad ehhez.

A HARMADIK PONT

A fiú természetesen úttörő volt, bár a bukás után sokáig fontolgatták: elvegyék-e tőle az úttörőnyakkendőt? Az Attila úti általános iskola 8. a. osztályának tanulói ezt a kérdést bizony nem fontolgatták volna. Harmincnégyen ülnek az osztályfőnöki órán. Elengedettek, de nem fegyelmezetlenek. Ismerik a harmadik pontot, miszerint „Az úttörő szorgalmasan tanul, a világ és önmaga megismerésére törekszik". Igazi átlagos osztály. Vannak jó tanulók, a közepesek tábora a legnépesebb, s persze vannak gyengék is. De vajon a gyenge tanulók megérdemlik-e a vörös nyakkendőt?

Elégedetlen moraj hullámzik végig az osztályon, érezni lehet, hogy a kérdés a többség számára nagyon is egyértelmű.

— Mi már nagyon sokszor hallottuk, hogy a legfontosabb kötelességünk a tanulás — emelkedik szólásra Brukner Győző —, de miért kellene a gyengéktől elvenni a nyakkendőt?! Mert ők esetleg nem teljesítik ezt a kötelességüket? Nem csak a tanulástól függ az, hogy valaki jó úttörő-e vagy sem!

Többen helyeselnek, hárman-négyen azonban láthatóan tartózkodnak.

— Mi van akkor — kérdez vissza Dobrányi Ákos —, ha a kitűnő tanuló nem vesz részt semmilyen társadalmi, mozgalmi munkában? Mert hát, ugye ő úgy gondolja, hogy jól tanul, s ezzel az egész úttörőélet elintézett kérdés a számára. Ő teljesítette kötelességét, és ha takarításról, csempézésről vagy egy kirándulás megszervezéséről van szó, akkor őt hagyják békén. Az ilyen embert kellene kiközösíteni!

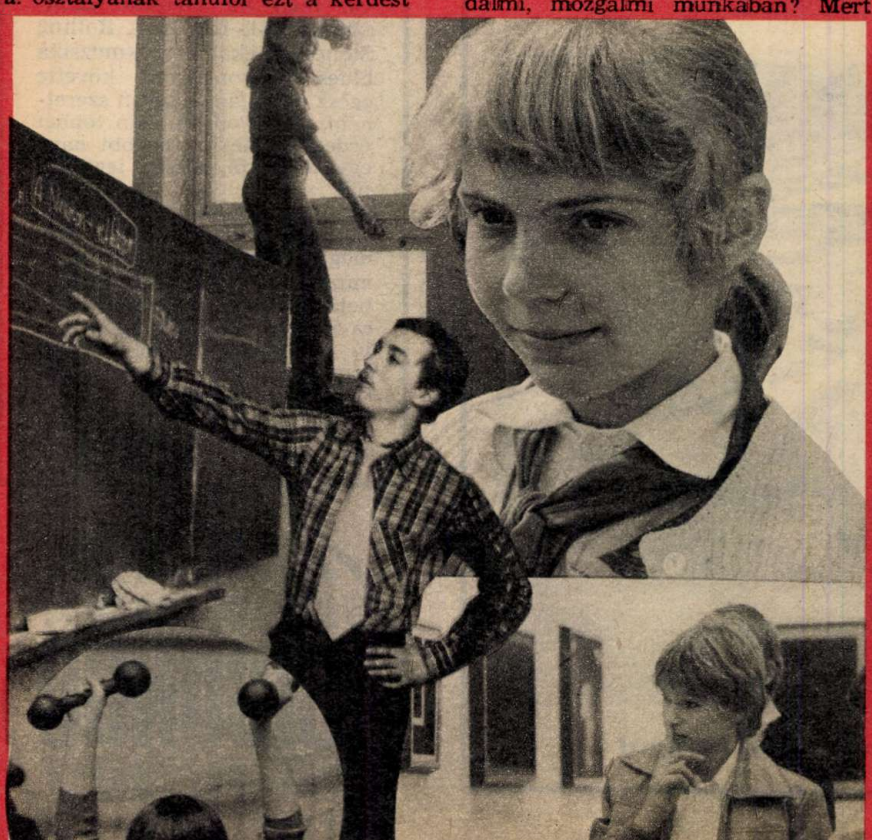

Hangzavar keletkezik. Hármannégyen megint csak a kívülállók hűvösségével ülnek, s szemlélik az eseményeket, nem kérnek szót. Koltai Ákos viszont már hosszú ideje jelentkezik. Csöndesen, szerényen.

— Felesleges itt osztályzatokról beszélni — magyarázza higgadtan. — Mindig csak a négyes meg az ötös?! Ugyan. Szerintem az a lényeg, hogy mindenki a képességei legjavát nyújtsa. Van, akinél ez a hármas, esetleg a kettes osztályzat. A lényeg az, hogy odaadóan dolgozzon az őrs vagy a raj sikereiért. Kinek jutna eszébe például a táborozáson a fahordásnál, hogy na, aki most itt cipeli azt a hatalmas, dögnehéz farönköt, majdnem megbukott matematikából? Dolgozik, ez a lényeg . . .

AZ UTOLSÓ LEHETŐSÉG

Andor Dezső, az iskola igazgatója. Úgy érzi, olyan világban élünk, melyben kezd megváltozni, átformálódni a régi értékrend. Ismer gyerekeket, és sorolja is a nevüket, akik már az új „szabályok" szerint élnek. Ezt látják otthon, ezt látják a környezetükben . . .

— Sokan önzők — szögezi le röviden az igazgató. — Csak magukra, csak a saját sikereikre gondolnak. Fel sem merül bennük, hogy az őrs vagy a raj olyan közösség, amelyért állandóan tenni és tenni lehet valamit. Ha dolgozni kell, valamilyen indokkal mindig kihúzzák magukat. Van közöttük rossz tanuló, de van jó is. Ők nem érdemlik meg a nyakkendőt. Nagy hiba lenne azonban kizárni az ilyen gyerekeket, hiszen akkor az utolsó lehetőségtől is megfosztanánk magunkat, hogy közösségi embert faragjunk belőlük. Ez az igazi feladat: a közösségi érzés felébresztése. Ezzel együtt más, hasznos tulajdonságok is felébrednének, illetve megerősödnének a gyerekekben. Aki erős közösséghez tartozik, az nem engedheti meg magának, hogy hanyag, lusta, közömbös legyen.

Újra az osztályfőnöki órán. Nagy Attila az iskolát karbantartó brigád egyik erőssége. Sokat dolgozik: ajtókat, csöveket, radiátorokat fest. Ha kell, csempét rak föl, megjavítja a mosdókban a csapokat.

— Segítek itt is — magyarázza Attila —, de segítek otthon is. Értek ezekhez a dolgokhoz, és jó érzés, hogy szükség van a munkámra. Persze, nemcsak dolgozni szoktunk. Sokszor focizunk is, kihívjuk a többi osztályt. Aki nem jön az első kérésre, annak nem könyörgünk. Maradjon, ahol van.

— Nekem például mindegy — vág közbe Diák István —, hogy moziba megyünk, kirándulunk vagy irodalmi versenyen veszünk részt. A lényeg, hogy együtt vagyunk . . . Aki nem jön el sehová, aki nem akar közénk tartozni, az a rossz úttörő.

Sinkovics Ferenc

ENDU MESÉI

Emlékszem egy meséskönyvre, már két évtizede is van annak, hogy az iskola könyvtárában a kezembe akadt. Azzal kezdődött, hogy néhány nyaraló gyerek csónakázgatott egy kis tavon. Évekkel idősebb barátjuk, Endu evezett, és közben távoli világról szóló, egzotikus meséket mesélt nekik. Ezeket gyűjtötte össze emlékezetéből annak a könyvnek a szerzője, aki gyerekként maga is ott ült a csónakban. Sok idő telt el azóta, nem biztos, hogy a hős Enkidu története pontosan úgy szólt eredetileg, ahogy itt következik, de valahogy ilyesformán:

*

„A forró Afrika őserdőinek mélyén, liánokkal átszőtt, toronymagas fák között élt a yorubák büszke népe. Vadásztak az erdő vadjaira, halásztak a halat bőven adó patakokban, megszabadították terhétől a gyümölcstől roskadozó fagát. Nehéz volt a munka, amivel gondoskodniuk kellett magukról, de erős emberek voltak a yorubák, megbirkóztak vele. Nyugodt és derűs volt az életük. Csupán Nyamo, a törzs kapzsi varázslója nem vadászott, nem halászott, nem gyűjtött gyümölcsöt. Mégis magának követelte a legjobb falatokat, a legszebb fegyvereket és ékszereket. A gonosz szellemek, a démonok haragjával fenyegette azokat, akik szembe merészeltek volna szegülni parancsaival.

Nyamo akkor is egyedül társalgott a kunyhójában a szellemekkel, amikor a fehér emberek megérkeztek a faluba. A gyermekek ijedten szaladtak az erdő bokrai közé, az asszonyok a házakba húzódtak vissza. Az idegenek nem mutattak félelmet, az ajtót takaró háncsfüggönyt félrevonva, sorban beléptek ajándékaikkal a varázsló kunyhójába. Csak az égyikük maradt őrszemként a ház előtt. Odabent megszakadt az énekszó és a dob kopogása, elhallgattak a sikoltások is, amelyekkel a démonok tartották távol a kunyhótól a törzs kíváncsi tagjait. Nyamo hosszan tanácskozott a fehér idegenekkel. Azután azok, ahogy jöttek, sorra kiléptek az ajtón, és szájukon füstöt eregetve elhagyták a falut. Odabent újra megszólalt a varázsdob. Estére gyűlésbe hívta a törzset.

— A démonok elátkozták ezt a földet! — dörögte Nyamo, és kifestett arcán kísérteties táncot járt a tanácstűz fénye. — Ma elmondták nekem, hogy a vadakat elűzik az erdőből, a fák mérges gyümölcsöt fognak teremni, és kiszáradnak a patakok.

A yorubák ijedt morajjal húzódtak közelebb a tűzhöz. Mi lesz velük, ha őseik földjét megrontják a gonosz szellemek?

— De a jó szellemek sem feledkeznek meg rólatok addig, amíg az én szavamat követitek — folytatta a varázsló. — Ma elküldték hozzám a fehér embert, hogy ő új és jó földekre, ennél gazdagabb erdőbe vezesse a törzset.

Azon az éjszakán nem aludtak a yorubák. Nem hangzott önfeledt zsivaj, senki nem kezdett táncba, nem fogott dalba az egész éjjel lobogó tűz körül. A varázsló ugyan azt ígérte, az új erdőkben könnyebb lesz az életük, mégis nehéz volt a szívük, hogy el kell hagyniuk azt a földet, ahol apáik és apáik apái éltek.

Súlyos bánat telepedett emiatt a fiatal és bátor Enkidu vállára is. Nem bízott maradéktalanul Nyamóban. Elhatározta hát, hogy nem a többiekkel együtt teszi meg az utat, hanem követi a fehérek nyomait visszafelé, amerről jöttek. Így hamarabb kell célhoz érnie, s ha valami veszély fenyegetné a társait, talán még idejében tudja figyelmeztetni őket, tud értük tenni valamit. Ahogy kigondolta, úgy is cselekedett, és amint teltek a vándorlás napjai, egyre biztosabban érezte, hogy helyesen döntött. Az éj leple alatt találkozott a barátaival, akik a törzzsel együtt maradtak, és azok elmondták neki, hogyan válnak vezetőikből egyre inkább hajcsáraikká a fehérek. Már korbáccsal nógatják őket a haladásra.

Enkidu elgondolkodva lépkedett az ösvényen, azon töprengett, amit a társaitól hallott, amikor egyszer csak elfogyott mellőle az erdő. Előtte pedig napperzselte homokföveny szaladt a hatalmas, kék vízhez, amely a látóhatárig nyújtózott el. A hullámokon hajó ringatózott, akkora, amekkorát yoruba szem soha nem látott még. Enkidu, amikor a hirtelen fény okozta káprázás elmúlt, hirtelen mindent megértett, pedig a szót, hogy rabszolga, soha nem hallotta még. Tudta, hogy a következő napon a törzs is odaérkezik, és ha sikerül a hajóra rakni az elcsigázott yorubákat, már semmi nem mentheti meg őket. A bokrok közé húzódott, és várta, hogy az éj leszálljon, hogy cselekedni tudjon a túlerővel szemben.

Másnap, a partra érve, ugyancsak elcsodálkoztak a fehér emberek, hogy a hajójuk nem várja őket. A roncs vízből kimeredő részeit talán már meg sem láthatták, mert Enkidu barátai rájuk támadtak lándzsáikkal, mielőtt felocsúdhattak volna. Nehéz és véres harc volt, hiszen a fehéreknek puskáik voltak. De a tenger már a nyomukat is elmosta azóta. Endikut, a hőst sem látták többé. Ki tudja, talán az elsüllyesztett hajó rántotta magával a mélybe... Meséje azóta is szájról szájra száll yoruba tábortüzek mellett."

*

Nekem azért jutott eszembe a hős Enkidu régen olvasott története, mert a könyv szerzője szerint az Endu nevű fiút, aki evezett, és közben ilyen meséket mondott kis barátainak, Ságvári Endrének hívták teljes nevén. November negyedikén lenne hetvenéves.

Nádasi Tibor

ÁSVÁNYRÁRÓI BALLADA

Vödrét a kormányra akasztva kerékpározott hazafelé. Körülötte suhogott a késő őszi napfény.

— Erika! Mára már eleget dolgoztatok, otthon maradhattok — kiáltott utána Bakonyi Jenő, az ásványrárói általános iskola igazgatója.

A lány fékezett.

— Nem lehet. Őrsi összejövetelt beszéltünk meg. Utána meg papírt gyűjtünk — szólt vissza.

Az igazgató mosolyogva fordult vendégeihez:

— Hát ilyenek ezek a gyerekek. Egész délelőtt a téesz földjén hajladoztak, krumplit szedtek — kifáradtak, de még parancsszóra sem hajlandók pihenni.

Ellágyult a hangja:

— Ennek a hetedikes lánynak a története egyébként is balladába kívánkozik. Az édesanyja — aki ugyancsak tanítványom volt — félt őt megszülni, mert azt gondolta, hasonló sors vár rá, mint a fiára, Sanyira, aki teljesen béna. Végül hallgatott az orvos tanácsára, és most... Erika szeretetben, munkában igyekszik a bátyját is pótolni. Ha nem lenne, édesanyja talán nem is bírta volna a beteg fiú mellett végigküszködni azt a tizenöt esztendőt, ami mögötte van...

Amikor Jäger Erika megállt házuk előtt, lenyomta a kiskapu kilincsét, bent a szobában Sanyi máris örvendezni kezdett, hangosan ismételgette a nevét, mintha csak megérezte volna, hogy a hú-